

Undersøgelse af fagpersoners viden om **vold i småbørnsfamilier**

April 2025

Udarbejdet af Analytisk Fællesskab for Mary Fonden og Lev Uden Vold med finansiel støtte af William Demant Fonden

Undersøgelsen "Fagpersoners viden om vold i småbørnsfamilier" er initieret af Mary Fonden og Lev Uden Vold som led i arbejdet for, at færre børn skal vokse op i familier med vold.

Mary Fonden arbejder for at hjælpe familier til at bryde med volden så tidligt som muligt gennem projekter og indsatser. Herudover arbejder Mary Fonden for at udbrede ny viden og nedbryde tabuer om vold, så voksne er klædt på til at reagere, når de er vidne til vold i en familie.

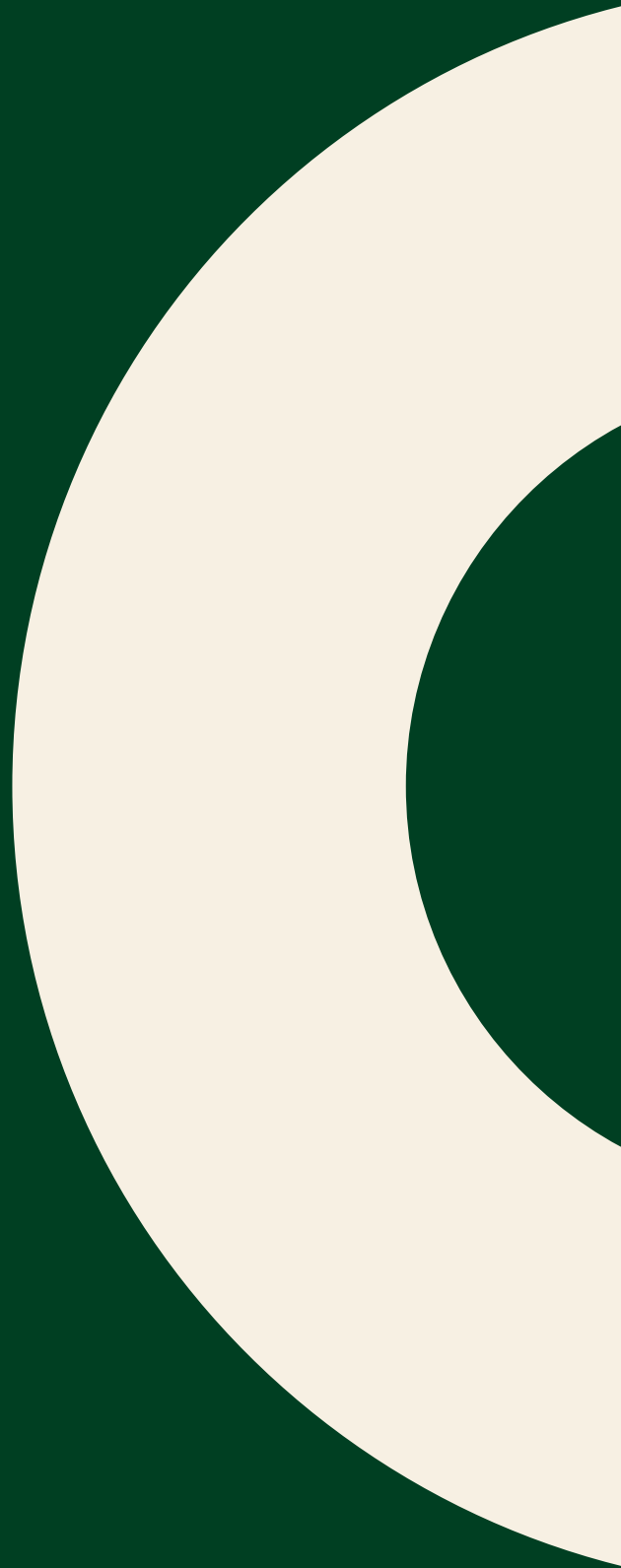
Lev Uden Vold er Danmarks nationale enhed mod vold i nære relationer og arbejder gennem både vidensproduktion og rådgivning for at nedbringe vold i hjemmet.

Grafisk design og layout: Mette Brix / brixgd.dk

Tryk: GraphicUnit ApS

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	5
2.	Fagpersoners viden om vold	15
3.	Pædagogers viden om vold i småbørnsfamilier	27
4.	Sundhedsplejerskers viden om vold i småbørnsfamilier	41
5.	Socialrådgiveres viden om vold i småbørnsfamilier	55
6.	Datagrundlag og metode	75

1

Indledning

Indledning

Vold i familien har alvorlige konsekvenser for både voksnes og børns psykiske og fysiske trivsel. Herudover viser forskning, at konsekvenserne af at være vidne til vold kan være lige så skadelige, som selv at være udsat¹.

For at forebygge og bekæmpe vold i børns liv er tidlig opsporing og indgriben fra de fagpersoner, der arbejder tæt på småbørnsfamilierne, vigtig. Disse fagpersoner har en unik mulighed for at identificere tegn og reaktioner på vold og hjælpe familierne med at få den støtte og hjælp, de har brug for. Samtidig peger erfaringer på, at mange fagpersoner føler sig usikre i forhold til at opspore vold, at vurdere de konkrete situationer, de møder, og handle på deres bekymringer². I hvilket omfang, fagpersoner i Danmark oplever at være klædt på til at opspore og handle på vold, vides ikke i dag. Der er derfor behov for at kortlægge fagpersoners oplevelse af deres viden og kompetencer i forhold til at genkende, spørge ind til og handle på vold i småbørnsfamilier.

Det er på denne baggrund, at Mary Fonden og Lev Uden Vold har iværksat undersøgelsen "Fagpersoners viden om vold i småbørnsfamilier". Undersøgelsen har til formål at afdække de tre udvalgte faggrupper, nemlig pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere, og deres selvoplevede viden om vold i småbørnsfamilier, deres handlekompetencer og oplevelse af barrierer. Formålet er endvidere at øge forståelsen af, hvor der er udfordringer, og hvilke tiltag, der kan støtte fagpersonerne, så flere børn og familier, der lever med vold opdages og hjælpes. Dette indbefatter både en analyse af den selvoplevede viden og kompetencer samt en undersøgelse af de faktorer, der påvirker fagpersonernes muligheder for at intervenere.

Undersøgelsen har fokus på vold i småbørnsfamilier, defineret som familier med børn i alderen 0-6 år. Herunder afdækkes både vold mellem samlevende og ikke-samlevende forældre samt vold mod børn. I undersøgelsen forstås vold som handlinger eller trusler, der overskrider en persons grænser, skræmmer, manipulerer eller forvolder skade på personen. Undersøgelsen omfatter de otte forskellige voldsformer, som er beskrevet i boksen på næste side.

¹ Ottosen, M. H., Frederiksen, S., & Henze-Pedersen, S. (2020). Psykisk vold mod børn i hjemmet – Et vidensgrundlag. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

² Mary Fonden. (2021). Vold i familien – viden for fagpersoner. Hentet fra Vold i Familien – Viden for fagfolk - MaryFonden.dk

Voldsformer

Fysisk vold

Dette omfatter handlinger som slag, spark, skub, kvælertag, at blive revet i håret eller holdt fast mod sin vilje. Fysisk vold kan også indebære brug af våben som knive eller kogende vand.

Psykisk vold

Denne form for vold består af gentagne handlinger af nedgørende, ydmygende, krænkende, manipulerende, truende eller isolerende karakter, som systematisk nedbryder den udsatte.

Seksualiseret vold og voldtægt

Dette indebærer både fysiske og verbale handlinger af seksuel karakter uden samtykke. Det kan være tvungne seksuelle handlinger, uønsket berøring eller andre seksuelle overgreb.

Materiel vold

Denne form for vold retter sig mod personens ejendele og kan omfatte ødelæggelse af genstande, smadring af ting eller anden skade på materielle værdier for at intimidere eller straffe den udsatte.

Digital vold

Dette inkluderer chikane, trusler eller kontrol gennem digitale medier som sociale medier, e-mails eller sms'er. Det kan også indebære overvågning af den udsattes onlineaktiviteter eller deling af private billeder uden samtykke.

Økonomisk vold

Denne form for vold involverer kontrol over den udsattes økonomi, såsom at nægte adgang til penge, forhindre personen i at arbejde eller tvinge vedkommende til at stifte gæld.

Æresrelateret vold

Ved æresrelaterede konflikter forstås konflikter, der opstår inden for nære familiære relationer, hvor konflikten skyldes en opfattelse af, at familiens ære er blevet krænket. Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed – et fællesskab, hvor den enkeltes handlinger påvirker hele familien og dens ære.

Stalking: Dette indebærer gentagen uønsket opmærksomhed, overvågning eller chikane, der får den udsatte til at føle sig utryk eller bange.

Rapporten er opdelt i seks kapitler. Første kapitel udgøres af nærværende indledning. Herefter følger et kapitel med en tværgående sammenfatning på tværs af faggrupperne. Her kan læseren få en samlet forståelse af de udfordringer og fællestræk, som pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere oplever i arbejdet med småbørnsfamilier, hvor vold kan forekomme. Kapitlerne 3-5 indeholder analyser for hver af de tre faggrupper: pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere. Hvert kapitel indeholder en gennemgang af faggruppens viden om vold, erfaringer med sager om vold og de specifikke barrierer, de oplever i forhold til opsporing og håndtering. Undersøgelsens datagrundlag udfoldes i kapitel 6.

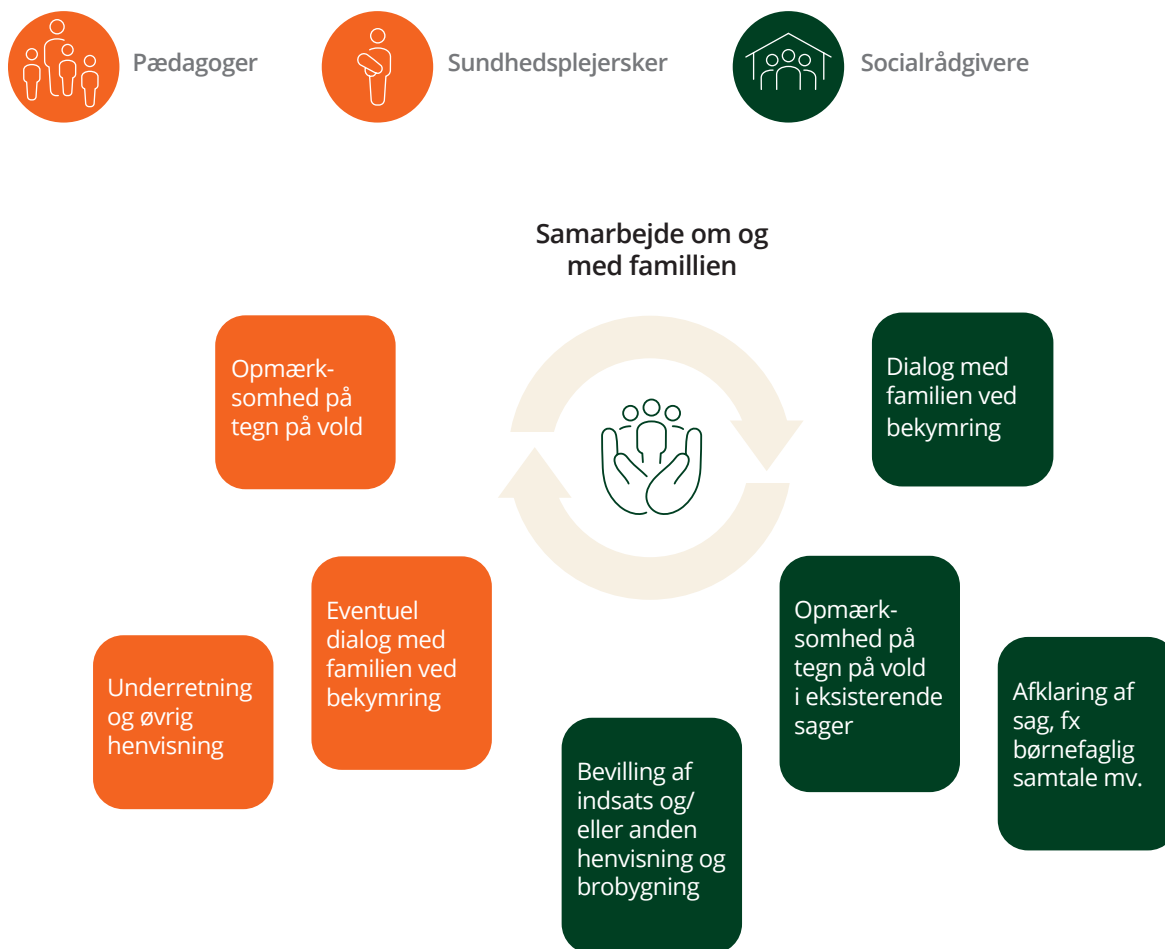
Formål og afgrænsning

Vold i familien er et komplekst problem, der kræver opmærksomhed fra flere sider af samfundet. Undersøgelsen har fokus på tre faggrupper, der har en tæt tilknytning til småbørnsfamilier: pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere. Med denne undersøgelse kortlægges:

1. om de udvalgte faggrupper oplever at have tilstrækkelig viden om vold og kan genkende tegn og reaktioner på vold
2. om fagpersonerne oplever at have de fornødne redskaber og kompetencer til at kunne vurdere og spørge ind til vold
3. om fagpersonerne har muligheder for og kompetencer til at handle på deres bekymringer eller viden om vold
4. hvilke barrierer fagpersonerne oplever – både under opsporing og afdækning af vold samt i den hjælpende indsats.

Disse fagpersoner spiller på hver deres måde centrale roller i hjælpen til børn, der udsættes for eller er vidner til vold. Pædagoger og sundhedsplejersker har ofte en tæt kontakt til familierne (pædagoger særligt til børnene og sundhedsplejerskerne til forældrene) og har dermed mulighed for at bemærke tegn på vold i familien. Pædagogerne og sundhedsplejerskerne har ikke en primær rolle i at iværksætte indsatser og foranstaltninger konkret i forhold til voldsproblematikker, men kan være afgørende for, at myndighedspersoner får viden om forholdene (bl.a. via en underretning). Socialrådgiverne har sjældent de samme muligheder for at opspore vold i familier, som ikke allerede har en sag i kommunen, men kan få kendskab til vold i eksisterende sager. De er til gengæld afgørende for at sikre, at sagerne bliver belyst, at der bliver handlet, og at familierne får den rette hjælp og støtte. I visse tilfælde arbejder de forskellige faggrupper sammen om at hjælpe og støtte familien fra forskellige sider.

Figur 1.1 illustrerer de forskellige tidspunkter i et forløb, hvor de tre faggrupper er involveret i og bidrager til forløbet med at opspore og handle på vold i familier. De tre faggruppers roller og bidrag til et forløb er simplificeret i figuren. I nogle sager kan pædagoger og sundhedsplejersker fx være aktive igennem hele forløbet:

Figur 1.1: Illustration af de tre faggruppers forskellige roller og funktioner i et forløb

Datagrundlag

Undersøgelsens datagrundlag består af kvantitative og kvalitative data, der tilsammen giver en både generel og dybdegående forståelse af fagpersoners oplevelse af viden og praksis i forhold til vold i småbørnsfamilier.

Den kvantitative del omfatter en spørgeskemaundersøgelse besvaret af pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere fra hele landet. I alt deltog 722 fagpersoner i spørgeskemaundersøgelsen: 234 pædagoger, 226 sundhedsplejersker og 262 socialrådgivere. Fagpersonerne blev spurgt om deres viden om forskellige voldsformer, erfaringer med voldssager og deres oplevelse af barrierer i arbejdet med småbørnsfamilier, der lever med vold.

I spørgeskemaundersøgelsen er faggrupperne indledningsvis blevet præsenteret for en definition af vold, typer af vold og småbørnsfamilier (se begrebsafklaring). I de konkrete spørgsmål i spørgeskemaet har vi brugt betegnelsen vold eller voldsproblematikker.

Den kvalitative del af undersøgelsen består af dybdegående interviews med 22 fagpersoner, heraf 5 pædagoger, 10 sundhedsplejersker og 7 socialrådgivere. Fagpersonerne er udvalgt på baggrund af deres besvarelser og er i interviewene løbende blevet præsenteret for deres egne samt faggruppens samlede svar. Interviewene gav mulighed for at indhente detaljerede beskrivelser af fagpersonernes oplevelser, udfordringer og behov, når det gælder håndtering af vold i småbørnsfamilier. Desuden gav interviewdataene nuancerede indsigter i udfordringer såsom følelsesmæssige aspekter, praktiske barrierer og kulturen på arbejdspladsen.

Med over 200 besvarelser af spørgeskemaet fra hver faggruppe, der spænder bredt både geografisk og i forhold til alder og anciennitet, kan undersøgelsens resultater anvendes analytisk til at sige noget generelt om faggruppernes viden og praksis på området. Gennem undersøgelsesdesignet har vi tilstræbt repræsentativitet; dog er det ikke muligt statistisk at drage konklusioner vedrørende repræsentativiteten. Det skyldes, at fordelingen af hhv. pædagoger, sundhedsplejersker, socialrådgivere og deres baggrunds-karakteristika ikke kendes på landsplan. Læs mere om undersøgelsens generaliserbarhed og eventuelle bias i kapitel 6.

Datagrundlaget gør det muligt at analysere de forskellige faggruppers erfaringer og kompetencer og identificere både fælles udfordringer og særlige forhold knyttet til hver enkelt faggruppe. De tre faggruppers oplevede viden og kompetencer præsenteres over for hinanden i den tværgående analyse. De steder, hvor faggrupperne har fået enslydende spørgsmål, og en sammenligning er meningsfuld, sammenligner vi de tre gruppers besvarelser. Samtidig har vi øje for, at faggrupperne har forskellige udgangspunkter, uddannelser, arbejdsopgaver og ansvarsområder. Det betyder, at vi flere steder undgår at foretage direkte sammenligninger af besvarelserne, og at vi ikke tester for signifikante forskelle mellem grupperne. I de fagspecifikke kapitler undersøger vi sammenhænge og forskelle og fremhæver omvendt kun signifikante fund.

I undersøgelsens figurer er 'ved ikke' og 'ikke relevant' som hovedregel ikke medtaget, medmindre der er en analytisk pointe i, at respondenterne har brugt disse to svarmuligheder.

Begrebsafklaring

Fagpersoner i undersøgelsen er blevet introduceret for følgende definitioner:

- Voldsomme konflikter og vold dækker over flere former for vold som fx fysisk, psykisk eller seksuel vold. Vold forstås som handlinger eller trusler, som overskrider en persons grænser, skræmmer, manipulerer eller forvolder skade på personen.
- Undersøgelsen dækker både over partnervold, vold mellem samlevende og ikke-samlevende forældre samt vold mod børn.
- Undersøgelsen har fokus på småbørnsfamilier med børn i alderen 0-6 år.

Hovedresultater

Langt de fleste pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere (**ca. 90 pct.**) **betragter opsporing og håndtering af vold i småbørnsfamilier som en central del af deres professionelle ansvar.** Der er en fælles forståelse af, at dette arbejde er lige så vigtigt som andre opgaver, og fagpersonerne oplever en høj grad af ansvarsfølelse over for familier med voldsproblematikker.

De fleste af de adspurgte fagpersoner har i løbet af deres arbejdsliv haft **bekymringer (80 pct.) eller konkret viden om vold (65 pct.)** i familier, de har arbejdet med. Socialrådgiverne har oftere end hhv. pædagoger og sundhedsplejersker kendskab til familier, hvor de er bekymrede for (90 pct.) eller har viden om vold (80 pct.). I interviewene fortæller alle tre faggrupper, at de **primært har haft kendskab til fysisk vold, især mod børn.** Mange er bekymrede for, at vold er mere udbredt, end de reelt har kendskab til, særligt i tilfælde af ikke-fysisk partnervold.

Blandt faggrupperne er viden om og kendskab til mindre synlige voldsformer begrænset. På tværs af de tre grupper svarer **knap 25 pct.** gennemsnitligt, at de i høj eller meget høj grad **oplever at have tilstrækkelig viden om seksualiseret, materiel, digital, økonomisk og æresrelateret vold samt stalking.** Fagpersonerne fortæller, at det medfører udfordringer i opsporingen, og at disse voldsformer kræver en anden opmærksomhed og mere specialiseret viden end fysisk vold, som fagpersonerne generelt føler sig mest kompetente til at håndtere.

Socialrådgiverne angiver generelt et bedre kendskab til de forskellige voldsformer end pædagoger og sundhedsplejersker, samtidig med at de har bedst kendskab til fysisk og psykisk vold. **På tværs af faggrupper efterspørger 9 ud af 10 mere viden om konsekvenserne for børnene.**

Pædagoger og sundhedsplejersker oplever, at det er **vanskeligt at tale med en familie eller et barn om voldsproblematikker,** både i forhold til at initiere (hhv. 50 og 40 pct.) og gennemføre samtalen (hhv. 60 og 43 pct.) De angiver, at en væsentlig barriere er **frygt for at ødelægge relationen til familien.** I tråd hermed angiver **85 pct.** af pædagogerne og sundhedsplejerskerne, at de **ønsker flere redskaber,** der kan hjælpe dem til at spørge ind til voldsproblematikker på en nænsom måde. Socialrådgiverne udtrykker generelt en tryghed ved at tale om vold og gennemføre børnesamtaler (kun 7 pct. angiver, at de slet ikke eller i mindre grad er fagligt klædt på til at gennemføre børnesamtaler).

På tværs af de tre faggrupper rapporteres om et **godt kendskab til handlemuligheder** ved mistanke om vold i familier. 3 ud af 4 pædagoger og sundhedsplejersker svarer, at de ved, hvad de skal gøre ved mistanke om vold, og næsten alle (ca. 90 pct.) ved, hvem de kan sparre med. Underretning fremhæves som den primære handlemulighed.

Socialrådgivere har en mere direkte rolle i at iværksætte indsatser, som hjælper familier, der lever med vold, men faggruppen **oplever i varierende omfang udfordringer vedrørende kendskab til relevante støttetilbud og mulighed for at bevillige indsatser.**

Fx angiver 28 pct. af socialrådgiverne, at de slet ikke eller i mindre grad har kendskab til tiltag og indsatser; 30 pct. angiver, at de slet ikke eller i mindre grad har tilstrækkelige muligheder for at bevillige hjælp; og 38 pct. svarer, at de slet ikke eller i mindre grad har kendskab til frivillige organisationers tilbud. Derudover fremhæver flere socialrådgivere, at der **mangler langsigtede**

indsatser til voldsramte familier, såsom aggressionsterapi, samt at der er udfordringer i arbejdet med psykisk vold, hvor relevante støttetilbud kan være begrænsede.

Undersøgelsen peger afslutningsvis på en række **barrierer** for afdækning af og handling på vold i småbørnsfamilier. Over halvdelen af de adspurgte faggrupper svarer, at **manglende voldsfaglig viden og metoder til at gå i dialog med familien** er en barriere. Herudover fremhæves **kulturelle og/eller sproglige barrierer samt bekymring for at ødelægge samarbejdet med familien**. Mens metoder til dialog og bekymringen for at ødelægge samarbejdet er mere udbredt hos pædagoger og sundhedsplejersker, oplever socialrådgiverne, at kulturelle og/eller sproglige barrierer samt mangel på tid og tilbud er de største barrierer. Over halvdelen af socialrådgiverne fremhæver derudover, at det er **svært at afdække og undersøge sager om vold i familier**.

2

Fagpersoners
viden om vold

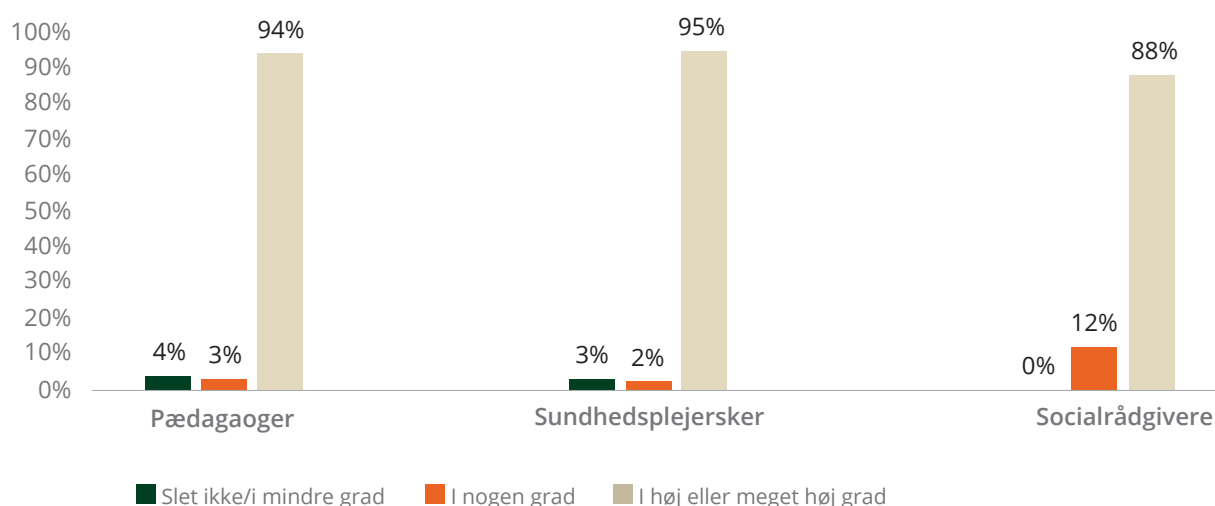
Fagpersoners viden om vold

Undersøgelsen afdækker pædagogers, sundhedsplejerskers og socialrådgiveres oplevelse af viden om og handlekompetencer i forhold til småbørnsfamilier, der lever med vold. Selvom der for hver målgruppe er benyttet separate spørgeskemaer og interviews, har de fagspecifikke undersøgelser haft nogle fælles snitflader. Det gør det muligt at foretage en tværgående sammenfatning. I dette kapitel præsenteres nogle af de væsentligste fund, som er gældende på tværs af de tre faggrupper.

Gennemgående oplevelse af ansvar og vigtighed af støtte

De adspurgte i alle tre faggrupper tilkendegiver, at det er en vigtig del af deres opgave både at opspore vold i småbørnsfamilier og at håndtere og støtte småbørnsfamilier, der lever med vold. Næsten alle (88-95 pct. afhængigt af faggruppe) af de adspurgte har svaret 'i høj grad' eller 'i meget høj grad' på spørgsmålet om, hvorvidt de mener, at det er deres opgave at være opmærksomme på vold i familier.

Figur 2.1: Fagpersoners opmærksomhed på vold som en del af opgaven

Note: n=652. Pædagoger n=218. Sundhedsplejersker n=209. Socialrådgivere n=225. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagoger og sundhedsplejersker er blevet spurgt: Det er en del af min opgave at være opmærksom på vold i familier. Socialrådgiverne er blevet spurgt: I hvilken grad mener du, at det er dit og dine kollegers og leders ansvar at være opmærksomme på, at vold kan være en årsag til mistrivsel i de familier, I arbejder med?

Der er en gennemgående opfattelse af, at det ikke blot er et ansvar, men også en nødvendighed at være opmærksom på tegn på vold, når man arbejder med familier og børn.

Lidt over halvdelen af de adspurgte angiver, at de på et tidspunkt har modtaget undervisning i viden om vold, enten på studiet, på deres arbejdsplads eller begge steder. Her er der flest socialrådgivere, som angiver at have modtaget voldsfaglig undervisning.

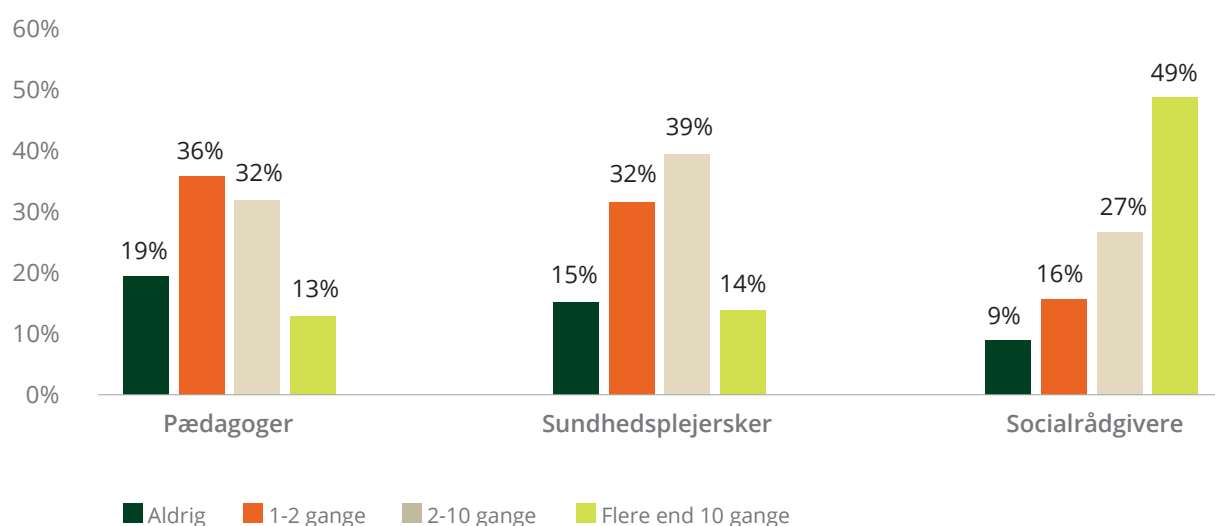
Langt de fleste (94 pct.) pædagoger og sundhedsplejersker ser det som deres opgave at rapportere en mistanke om vold i familien videre til de relevante sociale myndigheder i kommunen. Samtidig svarer

næsten alle i de to faggrupper (hhv. 85 pct. af pædagogerne og 92 pct. af sundhedsplejerskerne), at de oplever det som deres ansvar at støtte familier med voldsproblematikker. Ca. 80 pct. på tværs af de tre faggrupper angiver, at de ved, hvad de skal gøre, hvis de har mistanke eller viden om vold hos en familie.

De fleste har haft bekymring for og viden om vold i en familie

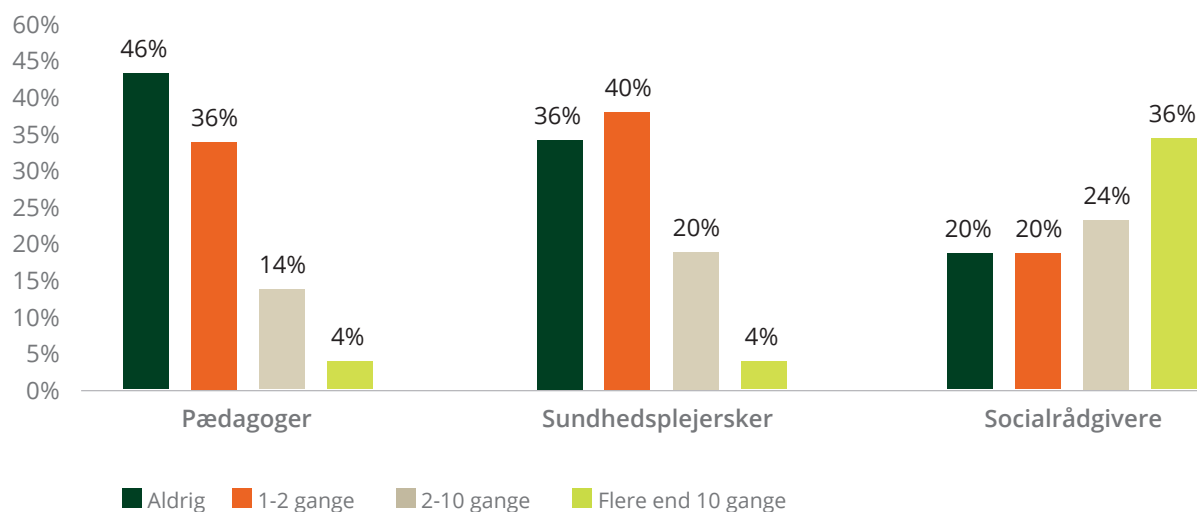
Pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere kan både have bekymring for eller viden om, at der er vold i familien. Ser man på tværs af undersøgelsens tre faggrupper, fremgår det af figur 2.2 herunder, at ca. 8 ud af 10 af de adspurgte i løbet af deres arbejdsliv har haft en bekymring for vold i de familier, de arbejder med. For socialrådgiverne er det snarere 9 ud af 10. Ved bekymring har fagpersonen ikke konkret viden om specifikke handlinger i familien. Bekymringen kan fx være baseret på måden, hvorpå forældrene møder fagpersonen, hinanden eller barnet.

Figur 2.2: Fagpersoners bekymring for vold i småbørnsfamilier

Note: Pædagoger n=219. Sundhedsplejersker n=216. Socialrådgivere n= 236. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagoger og sundhedsplejersker er blevet spurgt: Har du nogensinde været bekymret for, at der var vold i en familie, du arbejdede med? Socialrådgivere er blevet spurgt: Hvor mange gange har du haft sager om eller arbejdet med børn i mistrivsel, hvor du har været bekymret eller haft mistanke om, at der var vold i familien?

På tværs af de tre faggrupper angiver ca. to tredjedele af de adspurgte, at de har haft konkret viden om vold i en familie, de har arbejdet med, mens ca. en tredjedel på tværs af de tre faggrupper angiver, (jf. figur 2.3 herunder), at de aldrig har haft viden om vold.

Figur 2.3: Fagpersoners viden om vold i småbørnsfamilier

Note: Pædagoger n=219. Sundhedsplejersker n=216. Socialrådgivere n= 236. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagoger og sundhedsplejersker er blevet spurgt: Har du nogensinde haft viden om, at der var vold i en familie, du arbejdede med? Socialrådgivere er blevet spurgt: Hvor mange gange har du haft sager omhandlende vold i småbørnsfamilier eller arbejdet med småbørnsfamilier med kendte voldsproblematikker?

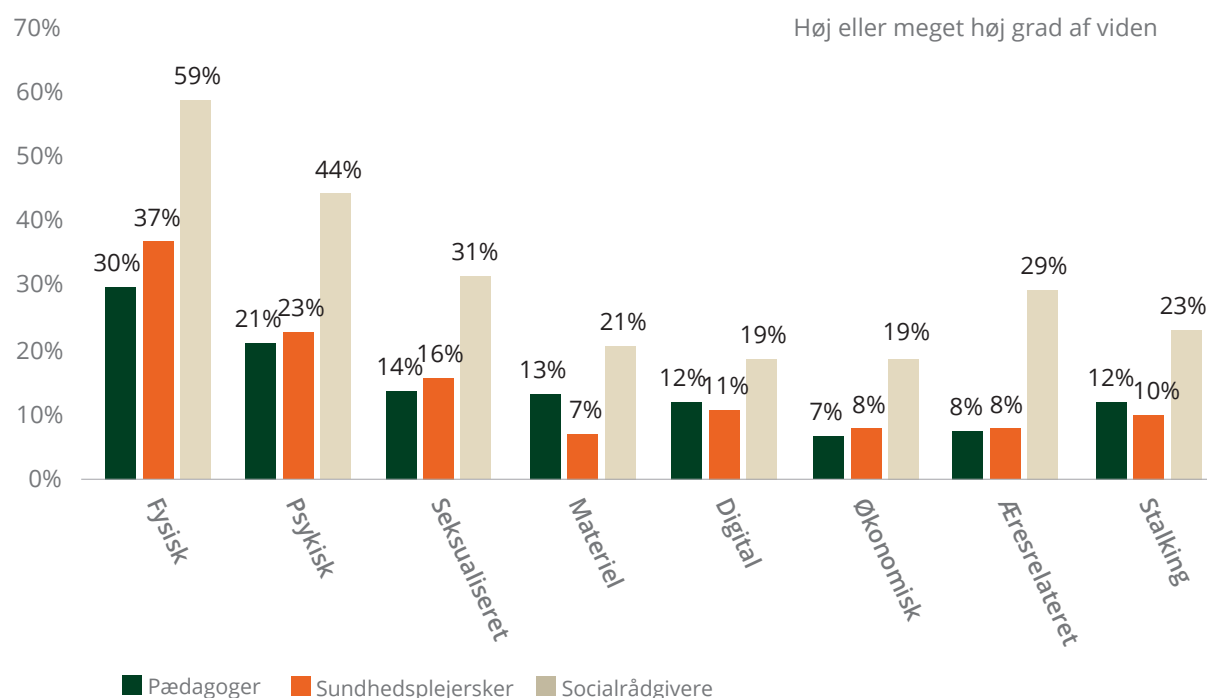
Socialrådgiverne er den faggruppe, der angiver at have haft flest sager med viden om vold. Det er ikke overraskende, da sådanne sager skal henvises til rådgiverne. De angiver imidlertid også at have arbejdet med flest familier, hvor de var bekymrede for vold, hvilket understreger, at socialrådgiverne også ofte har en direkte rolle i afdækning og opsporing.

Vi ved fra tidligere undersøgelser og forskning, at mellem hvert sjette og femte barn i en skoleklasse oplever vold i hjemmet³. I lyset af andelen af fagpersoner, som svarer, at de aldrig har haft viden om vold i en familie, peger undersøgelsen på, at der i dag fortsat er et mørketal af familier med voldsproblematikker, som ikke opdages eller hjælpes i tide.

I tråd hermed udtaler flere fagpersoner i interviewene, at de tror, at der er flere tilfælde af vold i småbørnsfamilier, end de opfanger. De udfolder det yderligere ved at sige, at det formentlig skyldes, at de ikke har gode nok redskaber og/eller tilstrækkelig viden til at opspore vold. Her fremhæver de særligt vold mellem forældrene, eller hvis der er tale om voldsformer, som er vanskelige at få øje på.

Begrænset kendskab til de mindre synlige voldsformer

Godt halvdelen af de adspurgte i spørgeskemaundersøgelsen angiver at have tilstrækkelig viden om fysisk vold til at kunne genkende og reagere, hvis de støder på et tilfælde med fysisk vold. Derimod er viden om øvrige voldsformer væsentlig lavere. Figuren herunder viser andelen, som har angivet, at de i høj eller meget høj grad har tilstrækkelig viden om de pågældende voldsformer til at kunne genkende og reagere på dem.

Figur 2.4: Fagpersoners viden om de forskellige voldsformer

Note: n=672. Pædagoger n=219. Sundhedsplejersker n=217. Socialrådgivere n= 236.

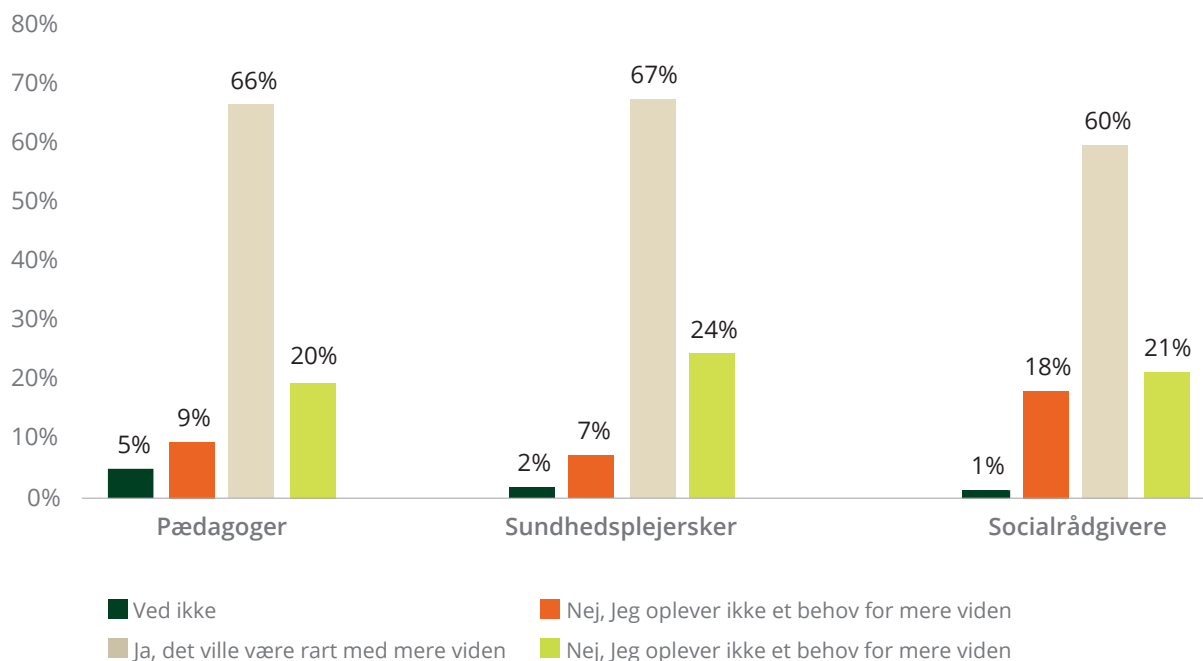
Alle tre faggrupper er blevet spurgt: Der er forskellige voldsformer, herunder fx fysisk vold, psykisk vold, seksualiseret vold og voldtægt og materiel vold. I hvilken grad oplever du at have tilstrækkelig viden om de forskellige voldsformer til at kunne genkende og reagere på disse?

De adspurgte faggrupper oplever at have mest viden om hhv. fysisk og psykisk vold og mindst om stalking, økonomisk, digital og materiel vold. Det bekræftes i interviewene, hvor de konkrete tilfælde, som de interviewede fortæller om, næsten kun handler om fysisk eller psykisk vold. Desuden fremgår det, at de primært har fokus på og finder vold mod børn. De fleste interviewede fortæller, at deres opmærksomhed i langt mindre grad er rettet mod at opspore vold imellem familiens voksne – dels fordi de oplever, at deres primære ansvar er i forhold til barnet, dels fordi vold mellem forældre er mere vanskelig at opdage. Socialrådgiverne angiver, at de i højere grad har viden om alle voldsformer (gennemsnitligt 16 procentpoint flere svarede 'i høj grad' eller 'i meget i høj grad').

Der efterspørges mere voldsfaglig viden

I forlængelse af ovenstående tilkendegiver de fleste adspurgte, at de har et udbredt behov for mere viden om konsekvenser for børn, der lever i familier med vold. Som det ses af figur 2.5, angiver 88 pct., at det enten ville være rart med mere viden, eller at de har et stort behov for mere viden. 12 pct. angiver, at de ikke har behov for mere viden. Lidt flere socialrådgivere end pædagoger og sundhedsplejersker angiver, at de ikke har et behov for mere viden.

³ Se Oldrup et al. 2016: Vold og Seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark. VIIVE og Børns Vilkår 2022: Vold mod børn i Danmark.

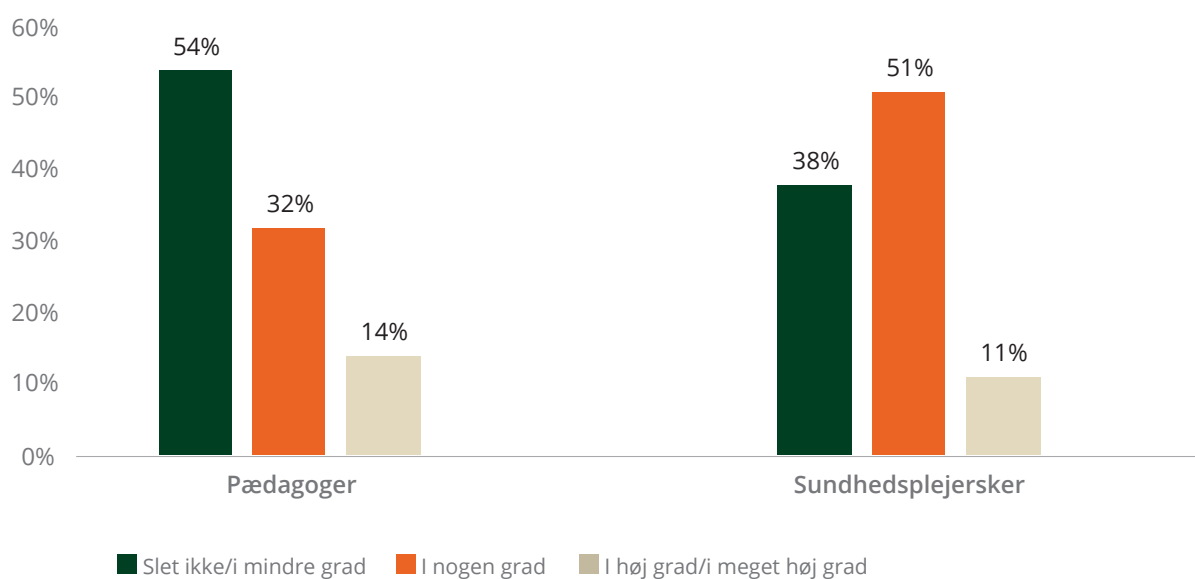
Figur 2.5: Fagpersoners behov for mere viden om konsekvenser af vold

Note: N=603. Pædagoger n=175. Sundhedsplejersker n=195. Socialrådgivere n= 233. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Alle tre faggrupper er blevet spurgt: Oplever du et behov for at vide mere om konsekvenserne for de børn, der lever i familier med vold?

De kvalitative interviews bekræfter, at der er behov for mere viden. På tværs af faggrupperne tilkendegiver alle interviewede således, at de ikke har nok voldsfaglig viden. Selv de, der beskriver sig selv som erfarne, og som har modtaget voldsfaglig undervisning/opkvalificering, fortæller, at de kunne bruge mere viden, navnlig om opsporing af og handling på ikke-fysisk vold.

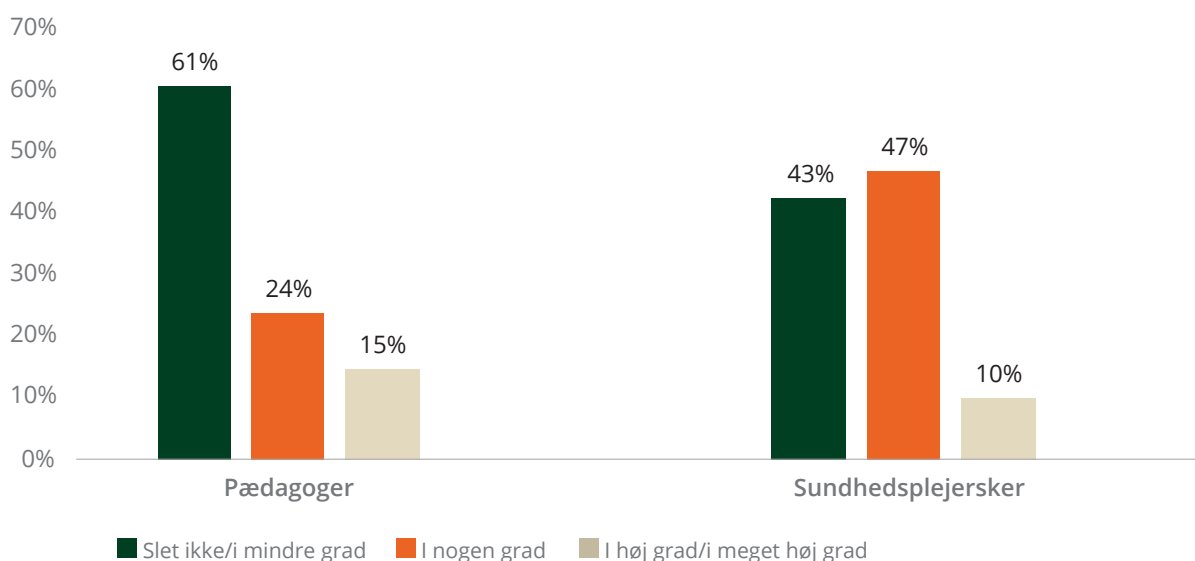
Svært at tale med familierne om vold

Pædagoger og sundhedsplejersker er i spørgeskemaundersøgelsen blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, at de har kompetencer til dels at tage initiativ til, dels at gennemføre en samtale om vold. Svarene viser, at begge faggrupper oplever udfordringer med både at indlede og gennemføre samtaler om vold. Blandt pædagogerne svarer over 50 pct. således, at de slet ikke eller kun i mindre grad har kompetencer til at tage initiativ til samtaler om vold, og over 60 pct. angiver, at de slet ikke eller kun i mindre grad har kompetencer til at gennemføre samtalerne.

Figur 2.6: Pædagogers og sundhedsplejerskers oplevelse af at kunne indlede samtalen om vold med familier

Note: n=389. Pædagoger n=192. Sundhedsplejersker n=197. *Pædagoger og sundhedsplejersker med ledelsesansvar har ikke besvaret dette spørgsmål. *Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagoger og sundhedsplejersker er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at være fagligt klædt på til at: åbne op for samtalen om vold i de familier, du møder i dit daglige arbejde?

Sundhedsplejerskerne viser lignende tendenser; blandt dem er det omkring 40 pct., der oplever, at de slet ikke eller kun i mindre grad har kompetencer til at tage initiativ til samtaler om vold. Kun ca. 10 pct. føler sig i høj grad rustet til opgaven. Sundhedsplejerskerne oplever ligeledes en usikkerhed i forhold til at gennemføre samtalerne om vold med familier, hvor de mistænker vold (43 pct. svarer 'slet ikke' eller 'i mindre grad'), og flere nævner i interviewene en form for berøringsangst og frygt for at ødelægge relationen til familierne.

Figur 2.7: Pædagogers og sundhedsplejerskers oplevelse af at kunne tale med familier om vold

Note: n=389. Pædagoger n=192. Sundhedsplejersker n=197. *Pædagoger og sundhedsplejersker med ledelsesansvar har ikke besvaret dette spørgsmål. *Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagoger og sundhedsplejersker er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at være fagligt klædt på til at: tale om vold med de familier, hvor du mistænker eller har viden om vold?

Socialrådgiverne er ikke blevet stillet de samme spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen, men fortæller i interviewene, at deres opgave snarere er at reagere, når andre har mistanke om vold, fx ved at gennemføre en børnesamtale⁴. Socialrådgiverne føler sig generelt trygge i disse samtaler, især når der er klare tegn på vold. Kun 6 pct. angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at de slet ikke eller i mindre grad føler sig fagligt klædt på til børnesamtaler. I interviewene fortæller flere dog også, at de føler sig afhængige af, at fagpersoner, som har den daglige/tætte kontakt til familien (fx pædagoger og sundhedsplejersker), formår at bringe emnet op først og informere dem via underretninger.

Brugen af redskaber til opsporing og risikovurdering af vold varierer markant mellem faggrupperne. Ca. 85 pct. af pædagogerne og sundhedsplejerskerne efterspørger i høj grad konkrete værktøjer til at åbne samtaler om vold på en nænsom måde. Blandt socialrådgiverne anvender ca. 25 pct. i høj grad redskaber til risikovurdering i sager med vold i familien, mens de resterende 75 pct. sjældent bruger værktøjer direkte til vurdering af vold. I interviewene angiver flere, at deres fokus ofte ligger på at modtage og reagere på underretninger snarere end på den indledende opsporing. Dog fortæller flere af socialrådgiverne, at de ser en fordel i at anvende systematiske redskaber, såsom Signs Of Safety, til at skabe sikkerhed og struktur i deres sager⁵.

Kendskab til handlemuligheder og bevilling af indsatser

Pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere rapporterer generelt om et godt kendskab til handlemuligheder ved mistanke om vold i familien.

Ca. tre ud af fire pædagoger og sundhedsplejersker svarer, at de ved, hvad de skal gøre ved mistanke om vold, og næsten alle svarer, at de ved, hvem de skal sparre med. Disse to faggrupper nævner i interviewene, at de oftest vil sparre med deres leder, men at der i nogle kommuner også er mulighed for at sparre med en socialrådgiver. De angiver oftest underretning som deres primære handlemulighed.

Socialrådgiverne har et andet ansvar for at iværksætte indsatser og er i spørgeskemaundersøgelsen blevet spurgt om, 1) hvorvidt de har det nødvendige kendskab til tiltag og indsatser, som kan bevilges til børn og forældre i familier med vold, 2) hvorvidt de har tilstrækkelige muligheder for at bevillige relevante indsatser, og 3) hvorvidt de har det nødvendige kendskab og kan brobygge til rådgivning og indsatser i frivillige organisationer. Her svarer knap to tredjedele positivt på alle tre spørgsmål (hhv. 66, 53 og 55 pct. svarer 'i nogen grad', 'i høj grad' eller 'i meget høj grad'). Det efterlader ca. en tredjedel, som ikke oplever at have tilstrækkelig mulighed for bevilling af hjælp eller kendskab til, hvordan de kan hjælpe familierne, særligt angående spørgsmålet om rådgivning og indsatser i frivillige organisationer. Flere socialrådgivere fortæller om udfordringer i sager med psykisk vold, hvor relevante og langsigtede støttetilbud, som fx aggressionsterapi, kan mangle.

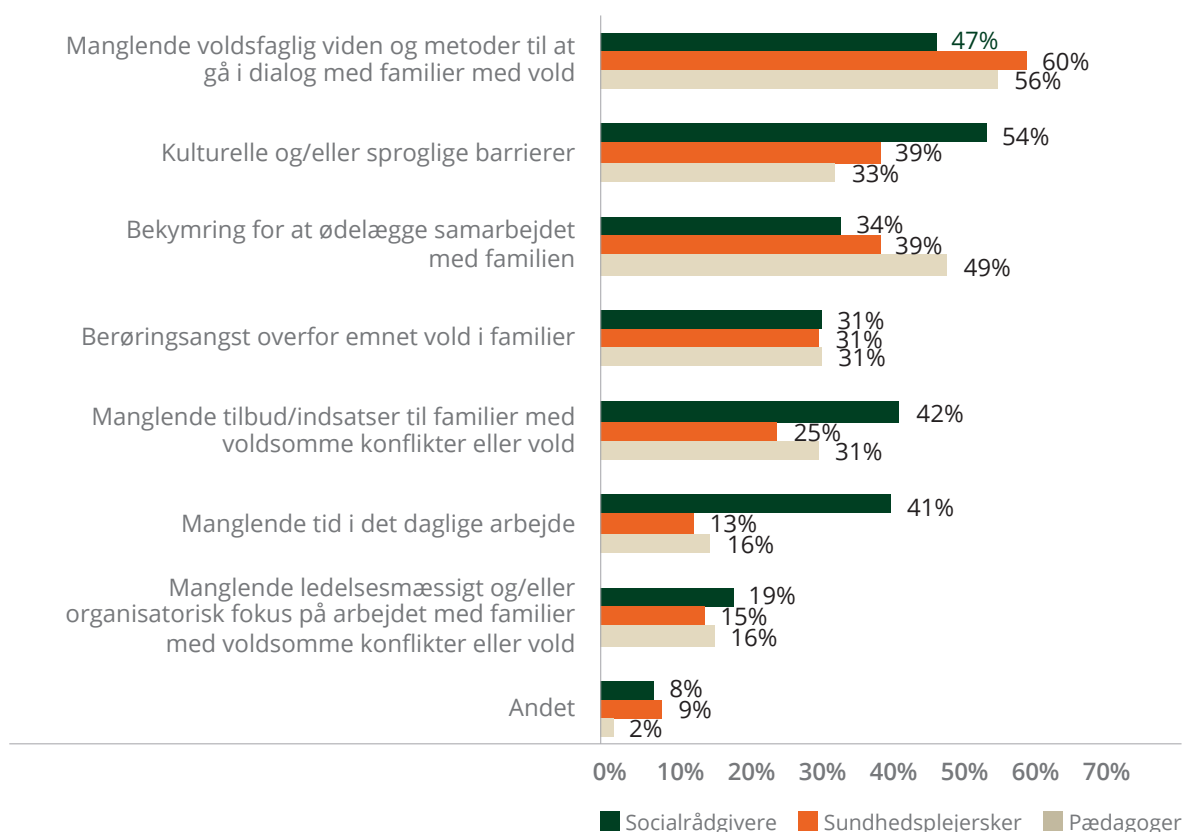
⁴ En børnesamtale er en dialog mellem kommunen og barnet, der har til formål at inddrage barnets perspektiv i sager, der vedrører dets trivsel og udvikling. Især ved underretninger om overgreb skal kommunen som udgangspunkt gennemføre en samtale med barnet eller den unge. Ved mistanke om overgreb fra forældres side skal samtalen foregå uden forældremyndighedsindehaverens samtykke og tilstedeværelse. Kilde: ombudsmanden.dk

⁵ Signs of Safety er et redskab, der kan anvendes til at foretage risikovurderinger i børnesager og vurdere tegn på fare og tegn på sikkerhed. Med redskabet rettes fokus mod de forhold omkring et barn eller en familie, hvor der er undtagelser fra de bekymringer, der ellers måtte være. Det vil sige både på beskyttelsesfaktorer og på at skabe grundlag for en balanceret risikovurdering af barnet og familien. Kilde: Social- og Boligstyrelsen

Barrierer i opsporing af og handling på vold i småbørnsfamilier

De adspurgte faggrupper peger i spørgeskemaundersøgelsen på en række barrierer for, at de kan spørge til, opspore og handle på sager med vold i familien. På tværs af de tre faggrupper er de største barrierer manglende voldsfaglig viden og metoder til at gå i dialog med familien (54 pct.), kulturelle og/eller sproglige barrierer (43 pct.) samt bekymring for at ødelægge samarbejdet med familien (41 pct.). Figuren herunder viser barriererne fordelt på faggruppe.

Figur 2.8: Barrierer for opsporing af og handling på vold i småbørnsfamilier

Note: n=641. Pædagoger n=213. Sundhedsplejersker n=204. Socialrådgivere n=224. Respondenterne kunne angive flere svar.

Pædagoger og sundhedsplejersker er blevet spurgt: Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at spørge ind til, opspore og handle på vold i familier? Socialrådgivere er blevet spurgt: Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at afdække eller handle på vold i familier?

Figuren viser, at manglende voldsfaglig viden og metoder til dialog samt bekymringen for at ødelægge samarbejdet med familien er mere udbredt blandt pædagoger og sundhedsplejersker end socialrådgivere. Omvendt oplever socialrådgiverne kulturelle og/eller sproglige barrierer samt mangel på tid og tilbud som større barrierer end de to andre faggrupper. Det er naturligt for deres respektive jobfunktioner, hvor ansvaret for støtte og indsatser til familien primært ligger hos socialrådgiverne.

Socialrådgiverne har i spørgsmålet om barrierer haft en svarmulighed, som de to andre faggrupper ikke har haft, og som omhandler undersøgelse af en sag. Her fremhæver 55 pct. af socialrådgiverne

som en barriere, at 'det er svært at afdække og undersøge sager om vold i familier'. Dette er den næsthøjest valgte barriere blandt socialrådgiverne.

I interviewene fortæller alle tre faggrupper desuden, at deres hjælpemuligheder også afhænger af deres relation med familien. De fortæller, at tillid fra familiernes side er afgørende for at sikre en god dialog, at familien vil tale om sin situation, og at der tages imod hjælp. Særligt pædagoger og sundhedsplejersker fortæller, at tidlige underretninger kan få familierne til at trække sig, hvilket gør det svært at komme tættere på og få mere viden om situationen. Nogle kommuner har samarbejdsmodeller, der tillader en uformel drøftelse af bekymringer med familierne, hvilket især pædagogerne finder nyttigt.

Adspurgte om barrierer fortæller flere af pædagogerne og sundhedsplejerskerne i interviewene endvidere om en følelse af magtesløshed, når underretninger ikke fører til handling eller opfølgning. De savner inddragelse i sager, der bliver lukket uden deres viden. Socialrådgiverne fortæller om lignende frustrationer, når utilstrækkelige støttemuligheder fører til, at volden fortsætter i familien, især i sager om psykisk vold. Fælles for de tre faggruppers udsagn om barrierer, er en oplevelse af at reagere korrekt, men at det, de henviser til – eller bevilger – i mange tilfælde ikke virker.

SOCIALRÅDGIVER

**“Der er meget,
der ligger under
overfladen, og
man kan let
komme til at
overse noget,
især når det
ikke bliver sagt
direkte.”**

3

Pædagogers viden om
vold i småbørnsfamilier

Sammenfatning

- Omkring **halvdelen af pædagogerne (47 pct.) i undersøgelsen har modtaget undervisning eller opkvalificering i vold i nære relationer**. Samtidig svarer 20 pct., at de har et stort behov for mere viden, mens 70 pct. svarer, at det ville være rart med mere viden. Kun 10 pct. vurderer, at de har tilstrækkelig viden om vold i familien.
- **Halvdelen af pædagogerne har aldrig haft viden om vold i en familie, de har arbejdet med**. Samtidig er det kun 1 ud af 10, der har erfaring med mere end 10 familier, hvor de har haft en bekymring eller en mistanke om vold. Undersøgelsen viser, at der er en positiv signifikant sammenhæng mellem erfaring i faget og erfaring med familier med voldsproblematikker.
- **95 pct. af pædagogerne svarer, at det er en del af deres opgave at være opmærksomme på familier med vold**, mens 9 ud af 10 siger, at de altid vil sende en mistanke om vold videre til den relevante forvaltning. Flere af pædagogerne peger på, at mens det er deres opgave at samarbejde med familien om et barns udvikling og trivsel, føler de sig ikke fagligt klædt på til at hjælpe og støtte familier med voldsproblematikker.
- **Ca. 20 pct. af pædagogerne svarer, at de er uenige i, at de kan genkende tegn og reaktioner på vold hos forældre og børn**. Flere fortæller, at det kan være svært at finde årsagerne til et barns mistrivsel eller ændringer i adfærd, samt at de mangler redskaber til at åbne samtalen og tale med forældrene om vold. Hertil svarer mere end 8 ud af 10, at de er helt eller overvejende enige i, at de har behov for (flere) konkrete værktøjer og teknikker til at opspore vold i familier.
- Langt størstedelen af **pædagogerne kender deres handlemuligheder, hvis de står med en mistanke eller viden om vold**. I tråd hermed ved 9 ud af 10, hvem de kan **sparre** med. Omvendt peger flere på, at det kan være svært at vurdere, hvornår en bekymring bliver en reel mistanke, eller hvornår de har nok viden til at vælge den rette handlemulighed.
- 56 pct. af pædagogerne angiver, at manglende voldsfaglig viden og værktøjer er en **barriere for opsporing af vold**, og næsten lige så mange (49 pct.) angiver bekymringen for at ødelægge samarbejdet med familien som en anden barriere for opsporingen. Familiernes tillid og åbenhed er pædagogernes vej ind i familien, og hvis de mister familiernes tillid, kan det være svært at hjælpe og samarbejde om børnenes udvikling og trivsel.

Pædagogers viden om vold i småbørnsfamilier

Dette kapitel afdækker og beskriver pædagogers viden om vold i familier med småbørn. Pædagogerne i vuggestuer, dagtilbud og skoler har en vigtig rolle i at opdage mistrivsel hos børn og unge, og de er dermed også centrale i forhold til opsporing af vold i familien.

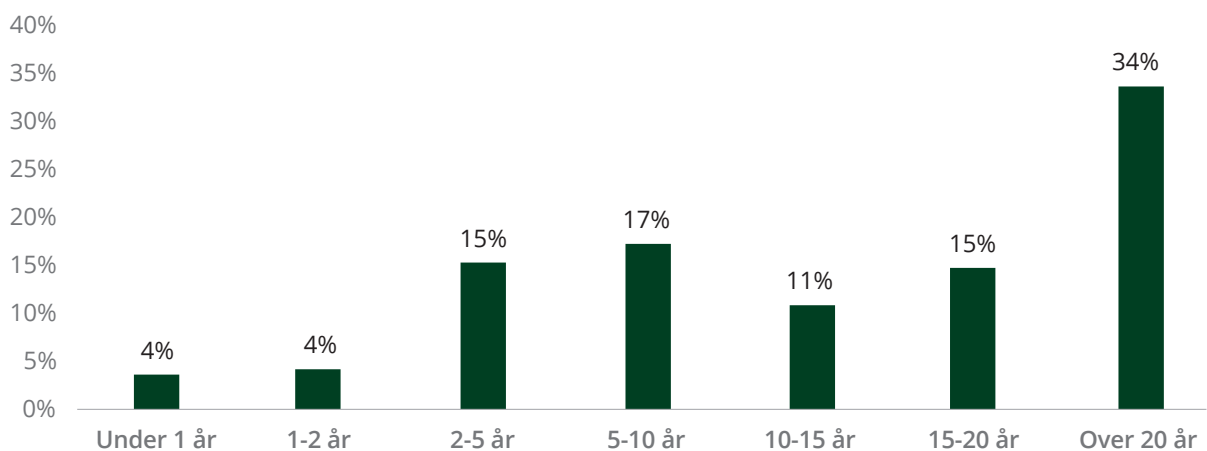
Datagrundlag

- 234 pædagoger har besvaret spørgeskemaet.
- 31 pct. af pædagogerne er fra Region Midtjylland, 26 pct. fra Region Hovedstaden, 19 pct. fra Region Nordjylland, 12 pct. fra Region Sjælland og 12 pct. fra Region Syddanmark.
- Ca. en tredjedel af pædagogerne arbejder med skolebørn, mens 60 pct. arbejder med småbørn, og 7 pct. med begge målgrupper.
- Der er gennemført fem dybdegående interviews med pædagoger.

Pædagogernes opkvalificering og erfaring med familier med vold

Størstedelen af pædagogerne i undersøgelsen har lang erfaring i deres fag. En tredjedel har over 20 års erfaring, mens mere end 60 pct. har mindst 10 års erfaring. Kun 8 pct. har under to års erfaring.

Figur 3.1: Pædagogernes erfaring i faget

Note: n=234. Pædagogerne er blevet spurgt: Hvor mange år har du arbejdet på dit faglige område? Her bedes du angive, hvor mange år du samlet set har arbejdet på dit fagområde, efter at du blev færdiguddannet som pædagog – det kan være i forskellige stillinger, med forskellige målgrupper og med forskelligt ansvar.

Knap halvdelen af pædagogerne har modtaget undervisning eller opkvalificering i vold i familien. Det fordeler sig jævnt, hvorvidt de er blevet undervist på deres uddannelse, arbejdsplads eller begge steder. Lidt over 50 pct. har slet ikke modtaget nogen form for opkvalificering med fokus på vold i familien.

Bekymring, mistanke og viden om vold

Graden af viden vil have betydning for, hvordan en fagperson skal agere, hvis vedkommende får kendskab til eller mistanke om vold i hjemmet. Man skelner mellem tre grader af viden:

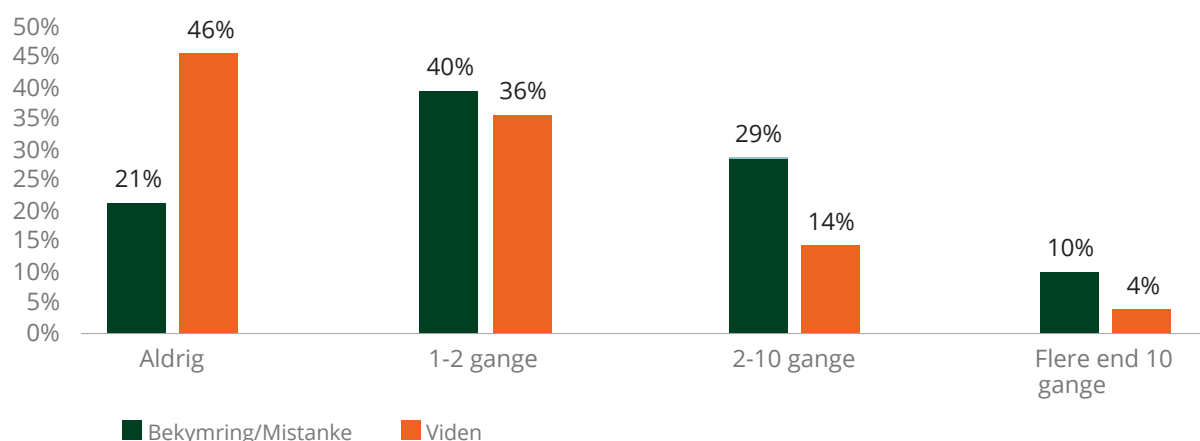
- **Bekymring:** Ved bekymring har du ikke konkret viden om specifikke handlinger i familier. Bekymringen kan fx være baseret på måden, hvorpå forældrene møder dig, hinanden eller barnet.
- **Mistanke:** Mistanke forstås som mere end en bekymring. Mistanken kan fx handle om, at barnet viser tegn på at have været udsat for vold eller overgreb eller fremsætter bekymrende udsagn.
- **Viden:** Her er der tale om, at du har konkret viden om voldelige handlinger, som har fundet sted i et barns hjem. Denne viden kan fx komme fra observationer eller udsagn fra voldsudøver, voldsudsat eller vidner.

Kilde: Lev Uden Vold: Hvordan opdager jeg, at et barn oplever vold i hjemmet, og hvordan kan jeg hjælpe barnet? Håndbog, april 2023.

Undersøgelsen afdækker pædagogernes erfaring med familier, hvor de har haft en bekymring, mistanke eller viden om vold. Graden af viden har betydning for, hvordan pædagogerne skal agere, hvis de får kendskab til eller mistænker vold i familien. I spørgeskemaet er pædagogerne blevet præsenteret for en uddybende beskrivelse af de tre grader af viden, som beskrevet i boksen.

Som det fremgår af figur 3.2, er bekymring og mistanke om vold slået sammen, da pædagogerne gav udtryk for ikke at kunne forstå forskellen mellem de to begreber. I tråd hermed lå besvarelsene meget tæt, og de visualiseres derfor bedre sammen.

Figur 3.2 viser, at næsten halvdelen af pædagogerne aldrig har haft erfaring med familier, hvor de har haft konkret viden om vold. Som det fremgår af figuren, hænger dette først og fremmest sammen med, at pædagogerne kun sjældent får konkret viden om vold og i langt højere grad arbejder med en bekymring eller mistanke. De interviewede pædagoger fortæller, at den konkrete viden ofte vil stamme fra samtaler med et barn, som selv fortæller, at der foregår vold i familien.

Figur 3.2: Pædagogers bekymring/mistanke og viden om vold i småbørnsfamilier

Note: n=226. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagogerne er blevet spurgt: Har du nogensinde været bekymret for/haft en mistanke om eller haft viden om, at der var vold i en familie, du arbejdede med? *Bekymring og mistanke er slået sammen, da pædagogerne gav udtryk for ikke at kunne forstå forskellen, og besvarelsene lå meget tæt. Se boks 3.2 for mere information.

Undersøgelsen viser, at der er en signifikant sammenhæng mellem pædagogernes erfaring i faget og deres erfaring med familier, hvor de har haft en bekymring, mistanke eller viden om vold. Jo større erfaring en pædagog har i faget, jo større sandsynlighed er der for, at hun/han har haft erfaring med og kendskab til familier med voldsproblematikker. Således har 20 pct. af pædagogerne med over 20 års erfaring kendskab til mere end 10 familier, hvor de har haft en viden om vold. Det gælder kun for 4 pct. af pædagogerne med under 5 års erfaring.

Pædagogerne med ledelsesansvar har kendskab til signifikant flere familier med voldsproblematikker i sammenligning med pædagogerne uden ledelsesansvar. Det hænger både sammen med, at de ofte har flere års erfaring i faget, og at pædagogerne ofte skal vende en bekymring eller mistanke med deres leder.

Blandt pædagogerne har undervisning og opkvalificering i vold ikke en positiv betydning for deres erfaring med familier, hvor de har haft en bekymring, mistanke eller viden om vold.

Pædagogernes oplevelse af ansvar

Knap 95 pct. af de adspurgte pædagoger svarer, at det er en del af deres arbejde at være opmærksomme på vold i familier, og at opsporing af vold er en lige så vigtig opgave som at opdage andre socialfaglige problemstillinger. Herudover mener mere end 9 ud af 10, at det er deres opgave at sende en mistanke eller viden om vold i familier videre til den relevante forvaltning i kommunen. Knap 60 pct. af pædagogerne er helt enige, mens 27 pct. er overvejende enige i, at det er en del af deres arbejde at hjælpe familier med voldsproblematikker.

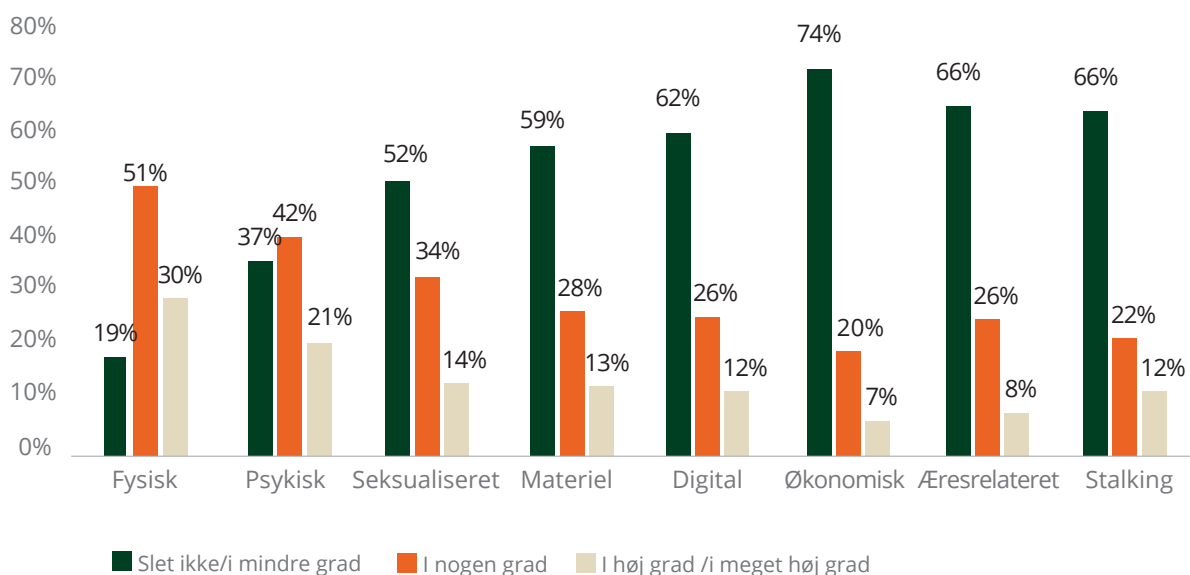
Gennem de kvalitative interviews bliver det tydeligt, at pædagogerne vægter et godt samarbejde med familierne højt og ser det som deres opgave at samarbejde med dem om barnets trivsel og udvikling. Samtidig peger flere på, at de ikke oplever at være klædt på eller have kompetencer i forhold til at hjælpe og støtte familier med voldsproblematikker.

Pædagogernes viden om vold i familien

Viden om vold i familier, herunder konsekvenser, tegn og reaktioner, er afgørende, hvis en pædagog skal kunne opspore familier med voldsproblematikker. Undersøgelsen viser, at en stor del af pædagogerne langt fra føler, at de har tilstrækkelig viden til at kunne genkende og reagere på forskellige voldsformer.

Som det fremgår af figuren 3.4 nedenfor, oplever 30 pct., at de i høj eller meget høj grad kan genkende og reagere på fysisk vold. Herudover mener ca. halvdelen af pædagogerne, at de i nogen grad kan genkende og reagere på fysisk vold. Undersøgelsen viser, at der er en positiv signifikant sammenhæng mellem uddannelse og opkvalificering i vold og pædagogernes oplevelse af viden om voldsformerne (præsenteret i figur 3.4).

Figur 3.4: Pædagogernes viden om forskellige voldsformer

Note: n=207. *Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagogerne er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at have tilstrækkelig viden om de forskellige voldsformer til at kunne genkende og reagere på disse?

Ser man på psykisk vold, oplever ca. 60 pct. af pædagogerne, at de i nogen, høj eller meget høj grad kan genkende og reagere på volden. Knap 40 pct. siger, at de slet ikke eller kun i mindre grad kan genkende og reagere på psykisk vold. Endelig oplever mere end halvdelen, at de slet ikke eller kun i mindre grad kan genkende de øvrige voldsformer som seksualiseret vold, digital vold eller stalking.

20 pct. af pædagogerne føler et stort behov for mere viden om vold, mens 70 pct. synes, at det ville være rart med mere viden. Kun 10 pct. mener ikke, at de har behov for det. Undersøgelsen viser, at andelen af pædagoger, der oplever et stort behov, er lige så stor blandt pædagoger, som tidligere har modtaget undervisning eller opkvalificering i vold, som blandt de, der ikke har.

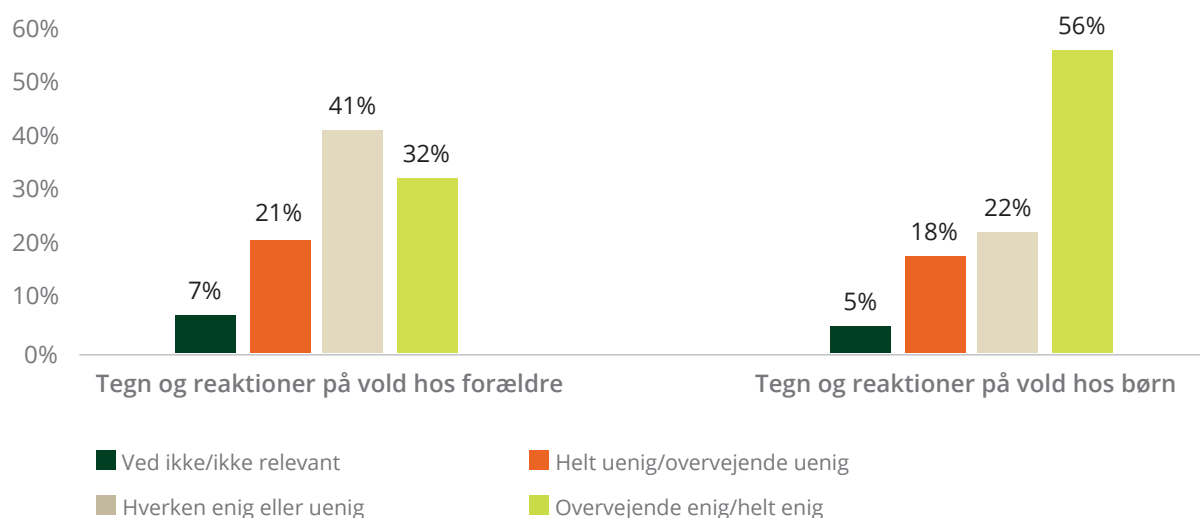
Pædagogernes kendskab til tegn og reaktioner

At kunne genkende tegn og reaktioner på vold er helt centralt, hvis man ønsker at opspore familier med vold. Generelt oplever pædagogerne at være bedre klædt på til at genkende tegn og reaktioner hos børn end hos voksne, hvilket hænger sammen med deres uddannelse samt den tid og det indblik, de får i børnenes liv.

Figur 3.5 nedenfor viser pædagogernes vurdering af, hvorvidt de kan genkende tegn og reaktioner på vold hos hhv. forældre og børn. Ca. en tredjedel er helt eller overvejende enige i, at de kan genkende tegn og reaktioner hos forældre. 40 pct. svarer, at de hverken er enige eller uenige, mens ca. 20 pct. er helt eller overvejende uenige.

I interviewene peger pædagogerne på, at viden om vold mellem forældrene i visse situationer fremkommer ved, at et barn fortæller om det, eller hvis et eller flere familiemedlemmer kommer på krisecenter. En sjælden gang i mellem får pædagogerne mistanke om vold grundet forældrenes dialog, handlemønstre eller udtryk. Samtidig peger pædagogerne på, at de typisk ikke ser forældrene sammen og ikke har så lang tid med dem, når de afleverer/henter børnene i dagtilbuddet.

Figur 3.5: Pædagogernes oplevelse af at kunne genkende tegn og reaktioner på vold

Note: n=202 *Pædagoger med ledelsesansvar har ikke besvaret dette spørgsmål. Pædagogerne er blevet spurgt: Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg kan genkende: tegn og reaktioner på vold hos forældre og tegn og reaktioner på vold hos børn.

Knap 60 pct. af pædagogerne er helt eller overvejende enige i, at de kan genkende tegn og reaktioner på vold hos børn. Mere end 20 pct. er hverken enige eller uenige, mens 18 pct. er helt eller overvejende uenige. Som tidligere nævnt vurderer størstedelen af pædagogerne, at de kan genkende fysisk vold mod børn. De fortæller omvendt, at det kan være svært at genkende de øvrige voldsformer, og at børnenes alder, tillid og åbenhed fra familien samt en række andre kontekstfaktorer påvirker, hvorvidt og i hvilken grad de opdager tegn eller reaktioner på vold.

Interviewede pædagoger italesætter, at det kan være svært at finde frem til årsagen til et barns mistrivsel. Derudover er det svært med de små børn, som endnu ikke har et sprog:

” Så er det jo sjældent, vi får et ret stort indblik i, hvad det egentlig reelt er, der foregår i hjemmet. Især ved de små børn kan det være svært, fordi vi ved ikke, hvorfor de er kedede af det [...]. Så det kan være rigtig svært, når vi ikke kan have dialogen med børnene omkring deres trivsel.”

PÆDAGOG

De interviewede peger på, at der sandsynligvis er et mørketal, da "enkelte" børn går under radaren og ikke bliver opdaget. En pædagog fortæller, at hun over en længere periode fulgte et barn med en bekymring, som først blev til en egentlig mistanke, da barnet nåede skolealderen og selv kunne sætte ord på volden. Udfordringer med at genkende tegn og reaktioner handler således både om at opdage og opspore vold i familien i det hele taget og om at opspore volden tidligt:

” Jeg synes, vi ser flere og flere børn, der i en eller anden grad mistrives. Og det kan være en hel masse at gøre med samfundet og sådan noget, men jeg tror simpelthen heller ikke, vi er gode nok til at spotte tidligt nok, hvad det er, de står med, de her børn. Så jeg tror, at der er en skare af uopdagede problematikker, herunder vold, som vi ikke nødvendigvis opdager.”

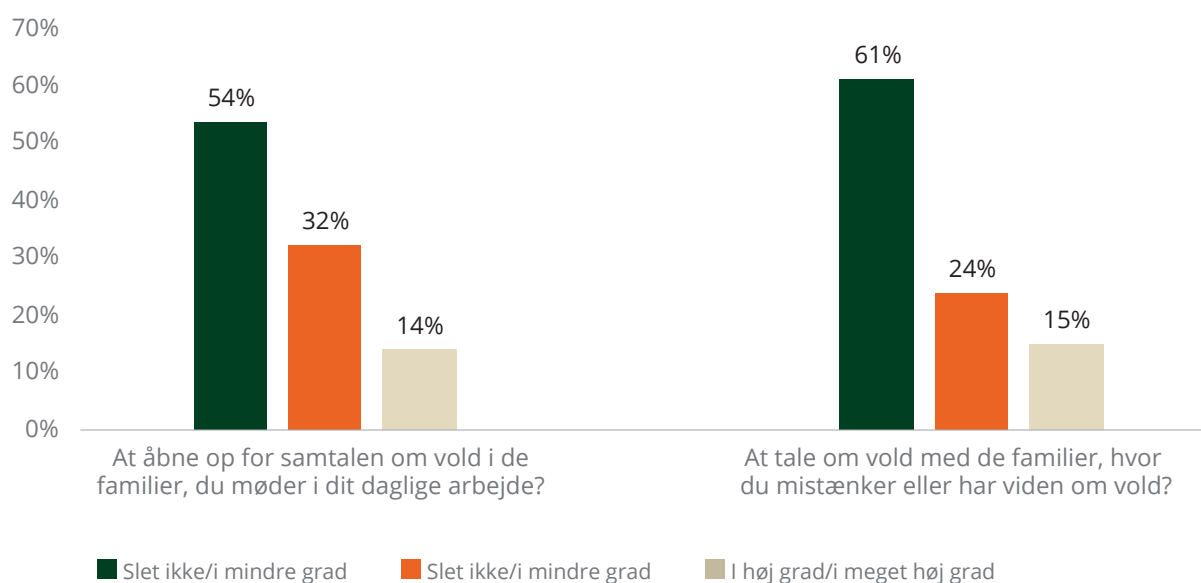
PÆDAGOG

Pædagogernes efterspørgsel efter værktøjer og redskaber

Pædagogerne oplever et stort behov for flere kompetencer til at åbne samtalen og tale med familierne om eventuelle voldsproblematikker. Når en pædagog er bekymret for, om et barn mistrives, vil hun eller han som udgangspunkt altid tale med familien for at få en forståelse for eventuelle forandringer i barnets liv.

En pædagog italesætter, hvor vigtigt deres viden om familiernes liv er. Hvis fx en familie går igennem en skilsmisse, er det vigtigt, at pædagogerne ved det, for bedst muligt at kunne støtte barnet i de mange forandringer. Pædagogen italesætter ydermere, at det sværeste er, når familien ikke vil åbne op og bringe familiens liv ind i en samtale om barnets trivsel. Her oplever pædagogerne ind imellem at mangle redskaber og værktøjer til at kunne spørge til vold eller få familien i tale om vold.

Som det fremgår af figur 3.6, mener mere end halvdelen af pædagogerne, at de slet ikke eller kun i mindre grad er klædt på til at kunne indlede samtalen om vold, mens omkring 60 pct. oplever, at de slet ikke eller kun i mindre grad er klædt på til at tale om vold med familier.

Figur 3.6: Pædagogernes oplevelse af at kunne indlede samtalen og tale med familier om vold

Note: n=192. *Pædagoger med ledelsesansvar har ikke besvaret dette spørgsmål. *Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Pædagogerne er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at være fagligt klædt på til: at åbne op for samtalen om vold i de familier, du møder i dit daglige arbejde og tale om vold med de familier, hvor du mistænker eller har viden om vold?

Der er en signifikant positiv sammenhæng mellem, om man som pædagog har modtaget undervisning eller opkvalificering i voldsfaglighed, og om man oplever at være klædt på til at åbne op for samtalen og tale med familier om vold.

På samme måde er der en positiv signifikant sammenhæng mellem uddannelse/opkvalificering i voldsfaglighed og ens kendskab til værktøjer eller teknikker til at opspore vold i familier. Mens 35 pct. af de pædagoger, der har modtaget undervisning eller opkvalificering, kender til værktøjer og spørgeteknikker, gælder det kun for 7 pct. af de pædagoger, der ikke har modtaget undervisning/opkvalificering. Desuden svarer mere end 8 ud af 10, at de er helt eller overvejende enige i, at de har behov for (flere) konkrete værktøjer og teknikker til at opspore vold i familier.

Pædagogernes viden om handlemuligheder

I de tilfælde hvor en pædagog står med en bekymring, en mistanke eller konkret viden om vold i en familie, er det vigtigt, at vedkommende kender sine handlemuligheder. Undersøgelsen viser, at mens pædagogerne oplever at kende deres handlemuligheder, herunder procedurer og arbejdsgange, kan det indimellem være svært at vurdere, hvilken handling, der er den rigtige i den givne situation.

Mere end 70 pct. af pædagogerne svarer, at de ved, hvad de kan gøre, hvis de mistænker vold i en familie. I tråd hermed oplever 75 pct., at de ved, hvem de kan sparre med eller involvere. De interviewede fortæller, at de altid vender bekymringer med både kolleger og en leder, og at de bruger hinanden til at vurdere, hvad det næste skridt er.

En af de udfordringer, som pædagogerne fremhæver, handler om usikkerhed i forhold til at vurdere, hvornår man har nok viden til at reagere på en mistanke om vold:

” Det er den her usikkerhed på, hvornår ved vi nok? Eller hvordan får vi spottet tidligt nok, hvad det er, der er på spil. Fordi jævnligt så står vi jo med nogle børn, hvor vi tænker, at der er et eller andet på spil, men vi kan ikke helt greje, hvad det er. Og jo yngre børnene er, jo sværere kan det være at få øje på.”

PÆDAGOG

Pædagogen fortæller yderligere, at især frygten for at ødelægge samarbejdet med familien kan fylde, da det vil få familien til at trække sig.

Mens 66 pct. af pædagogerne er helt enige i, at de underretter den relevante forvaltning, hvis de får en mistanke eller viden om vold i en familie, er 22 pct. overvejende enige. Denne "usikkerhed" hænger ligeledes sammen med, at pædagogerne skal vurdere, hvornår en bekymring er en reel mistanke – og hvornår de ved nok. En anden pædagog siger, at underretning bliver særlig svær, da det kommer ind i folks privatsfære. Som tidligere nævnt kan det ødelægge et samarbejde, som pædagogerne ellers vægter højt:

” Men vi har da nogle gange været i tvivl i forhold til at vurdere, om skal vi lave en underretning, fordi vi ved, at hvis vi laver den underretning, så mister vi den tillid, der måske ellers er, som faktisk er vores vej ind i familien.”

PÆDAGOG

Pædagogernes oplevelse af barrierer

Dette kapitel har løbende berørt de forskellige udfordringer og barrierer, som pædagogerne peger på som afgørende i arbejdet med opsporing af vold samt de efterfølgende handlemuligheder. Den største barriere for at opspore vold er ifølge figur 3.7 manglende voldsfaglig viden, herunder metoder til at gå i dialog (56 pct). Pædagogerne italesætter navnlig viden om og kompetencer til at genkende og opspore vold blandt småbørn samt mulighederne for at åbne dialogen med familien.

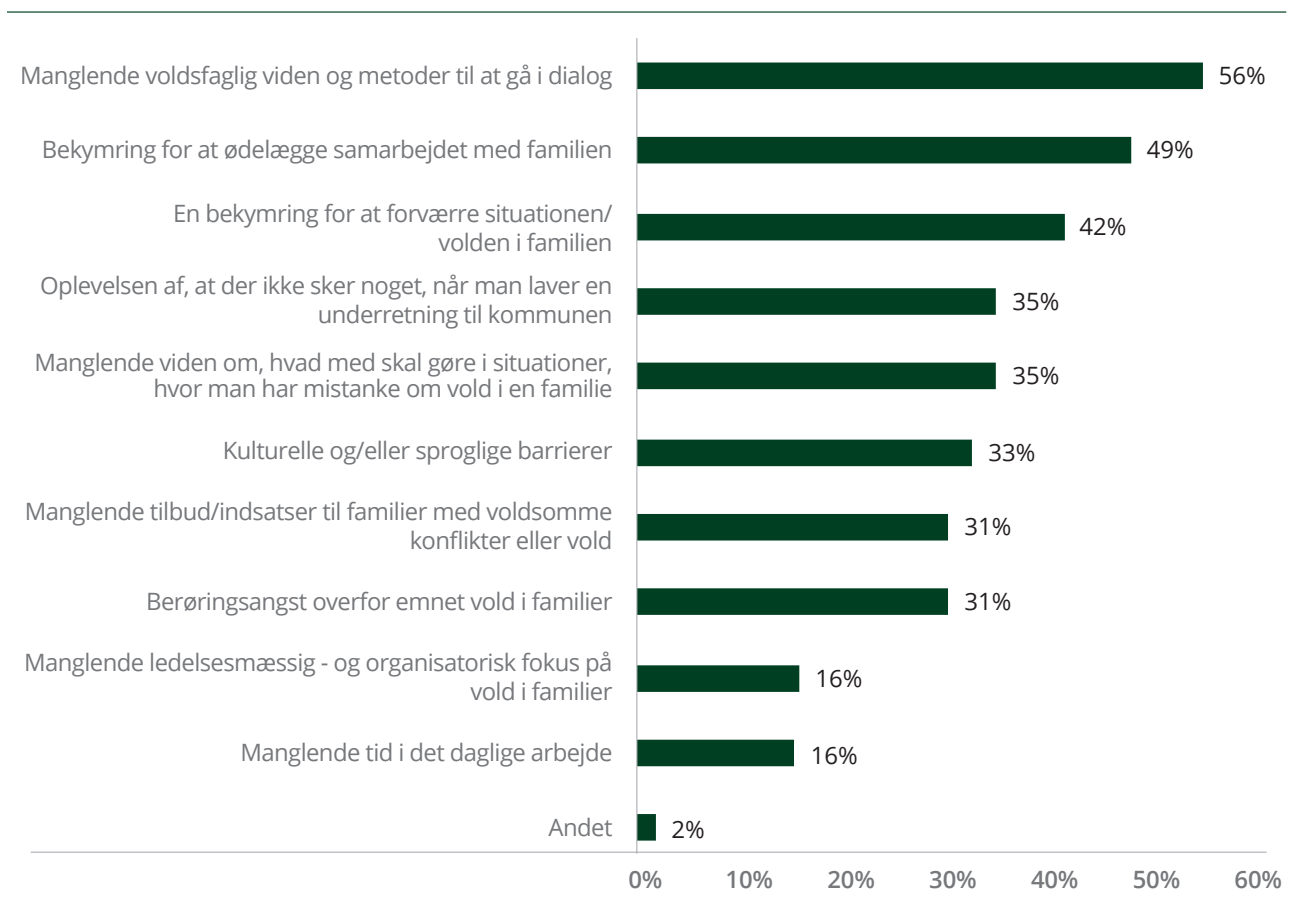
Udover den manglende viden og metoder er pædagogernes bekymring for at ødelægge samarbejdet med familierne central. Knap halvdelen af pædagogerne peger på denne barriere og fortæller, hvor vigtigt samarbejdet er. Flere fortæller, at de ofte bruger lang tid på at skabe tillid og åbenhed i familien, og at de ved, at spørgsmål om vold eller særligt en underretning kan ødelægge samarbejdet:

” Den første udfordring er at skabe tillid og få familien til at åbne op. Den næste udfordring er, hvis vi laver en underretning, for det kan bryde tilliden igen [...]. Der kan være noget berøringsangst, og det er en stor udfordring, at vi ikke vil ødelægge samarbejdet.”

PÆDAGOG

I tråd hermed oplever 35 pct., at en underretning til kommunen ikke altid hjælper familien, hvilket udgør en barriere for pædagogernes handlemuligheder. Pædagogerne oplever ifølge interviewene, at underretningerne ikke altid fører noget positivt med sig, men kan betyde, at familien lukker sig om sig selv, og at det bliver endnu sværere at hjælpe og støtte den.

Figur 3.7: Pædagogernes oplevelse af barrierer i forhold til at spørge til, opspore og handle på vold

Note: n=212. Respondenterne kunne angive flere svarmuligheder. Pædagogerne er blevet spurgt: Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at spørge ind til, opspore og handle på vold i familier?

Mere end 40 pct. af pædagogerne oplever bekymringen for at forværre situationen i familien som en barriere for at opspore og handle på vold. Som det fremgår af figur 3.7, ser en tredjedel af pædagogerne kulturelle og/eller sproglige barrierer, manglende tilbud og indsatser samt berøringsangst over for emnet som en barriere.

“Det er den her usikkerhed på, hvornår ved vi nok? Eller hvordan får vi spottet tidligt nok, hvad det er, der er på spil. Fordi jævnligt så står vi jo med nogle børn, hvor vi tænker, at der er et eller andet på spil, men vi kan ikke helt greje, hvad det er. Og jo yngre børnene er, jo sværere kan det være at få øje på.”

4

Sundhedsplejerskers
viden om vold
i småbørnsfamilier

Sammenfatning

- Der ses en signifikant **sammenhæng mellem sundhedsplejerskernes uddannelse og opkvalificering i vold i nære relationer og deres kendskab til og erfaring med familier med vold**. Sammen med de øvrige fund og konklusioner viser undersøgelsen, at uddannelse og opkvalificering har en stor betydning for sundhedsplejens opsporing af familier med voldsproblematikker.
- **95 pct. af sundhedsplejerskerne er helt eller overvejende enige i, at både opsporing af og hjælp og støtte til familier med voldsproblematikker er en del af deres opgave.**
- Mens 70-80 pct. af sundhedsplejerskerne i nogen eller høj grad oplever at have **viden om fysisk og psykisk vold**, oplever mere end 50 pct., at de slet ikke eller kun i mindre grad har **viden om de øvrige voldsformer** som fx æresrelateret vold og stalking.
- Næsten **en fjerdedel oplever et stort behov for mere viden**, mens 67 pct. peger på, at det ville være rart med mere viden om vold i familien. Kun 7 pct. af sundhedsplejerskerne oplever at have tilstrækkelig viden.
- **Halvdelen oplever kun i nogen grad at være klædt på til at åbne samtalen og tale med familier om vold**, mens 30 pct. svarer, at de kun i mindre grad oplever at være klædt på. Flere sundhedsplejersker peger her på berøringsangst, frygten for at ødelægge samarbejdet med familien og manglende redskaber og værktøjer som de største barrierer.
- **9 ud af 10 efterspørger (flere) værktøjer og metoder til at opspore familier med vold**. Flere af de interviewede peger særligt på, at systematiske procedurer og faste hjælpespørgsmål er en god idé, da det fjerner berøringsangsten, når sundhedsplejerskerne fast skal spørge alle familier om vold.
- **Størstedelen (74 pct.) af sundhedsplejerskerne svarer, at de ved, hvilke handlemuligheder, de har i situationer, hvor de opsporer vold i småbørnsfamilier**. De oplever også i høj grad at kunne søge hjælp og sparring hos kolleger og ledelse. Flere af de interviewede nævner samtidig, at det er svært at vurdere, hvornår en bekymring om vold bliver en reel mistanke, og hvordan de bedst hjælper familier med voldsproblematikker.

Sundhedsplejerskers viden om vold i småbørnsfamilier

I dette kapitel afdækkes sundhedsplejerskernes vidensgrundlag og kompetencer på området vold i familien. Sundhedsplejen har en aktiv og afgørende rolle i forebyggelsen af fysiske og psykiske helbredsproblemer hos småbørn i Danmark. Desuden har sundhedsplejerskerne et unikt indblik i småbørnsfamiliernes liv og hverdag, da de følger børnene og deres forældre tæt i særligt det første år efter fødslen.

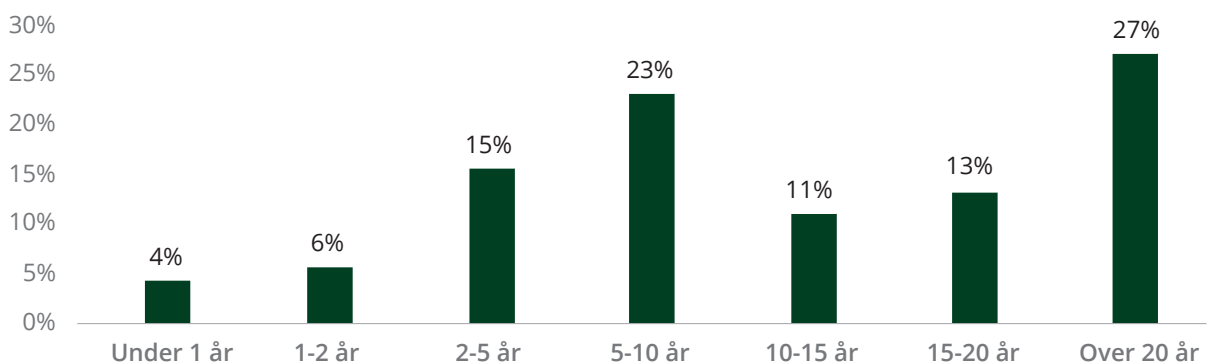
Datagrundlag

- 226 sundhedsplejersker har besvaret spørgeskemaet.
- 38 pct. af sundhedsplejerskerne er fra Region Hovedstaden, 35 pct. fra Region Syddanmark, 12 pct. fra Region Sjælland, 12 pct. fra Region Midtjylland og 4 pct. fra Region Nordjylland.
- Langt størstedelen af sundhedsplejerskerne i undersøgelsen arbejder både med småbørnsfamilier og børn og unge i skolealderen.
- Der er gennemført 10 dybdegående interviews med sundhedsplejersker.

Sundhedsplejerskernes opkvalificering og erfaring med familier med vold

Størstedelen af sundhedsplejerskerne i spørgeskemaundersøgelsen er erfarne i deres job, og mere end en fjerdedel har over 20 års erfaring. I figur 4.1 ses fordelingen af sundhedsplejerskernes erfaring i faget.

Figur 4.1: Sundhedsplejerskers erfaring i faget

Note: n=226. Sundhedsplejerskerne er blevet spurgt: Hvor mange år har du arbejdet på dit faglige område? Her bedes du angive, hvor mange år du samlet set har arbejdet på dit fagområde, efter at du blev færdiguddannet som sundhedsplejerske – det kan være i forskellige stillinger, med forskellige målgrupper og med forskelligt ansvar.

Bekymring, mistanke og viden om vold

Graden af viden vil have betydning for, hvordan en fagperson skal agere, hvis vedkommende får kendskab til eller mistanke om vold i hjemmet. Man skelner mellem tre grader af viden:

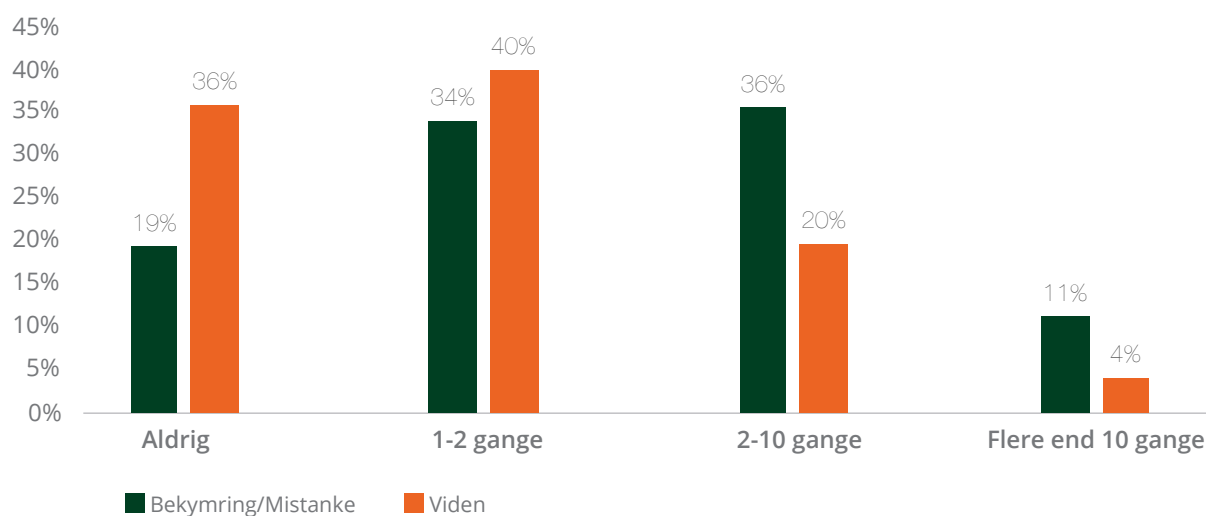
- **Bekymring:** Ved bekymring har du ikke konkret viden om specifikke handlinger i familier. Bekymringen kan fx være baseret på måden, hvorpå forældrene møder dig, hinanden eller barnet.
- **Mistanke:** Mistanke forstås som mere end en bekymring. Mistanken kan fx handle om, at den voldsudsatte viser tegn på at have været udsat for vold eller overgreb eller fremsætter bekymrende udsagn.
- **Viden:** Her er der tale om, at du har konkret viden om voldelige handlinger, som har fundet sted i et barns hjem. Denne viden kan fx komme fra observationer eller udsagn fra voldsudøver, voldsudsat eller vidner.

Kilde: Lev Uden Vold: Hvordan opdager jeg, at et barn oplever vold i hjemmet, og hvordan kan jeg hjælpe barnet? Håndbog, april 2023.

66 pct. af sundhedsplejerskerne har modtaget undervisning eller opkvalificering i vold i nære relationer. Langt de fleste af disse har modtaget opkvalificering gennem deres arbejde (29 pct.) eller både på arbejdet og via uddannelsen (23 pct.). En tredjedel har ikke modtaget uddannelse eller opkvalificering med fokus på vold i familien.

Når man spørger til sundhedsplejerskernes kendskab til og erfaring med familier, hvor de har haft enten en bekymring, mistanke eller viden om vold, svarer 80 pct., at de har arbejdet med familier, hvor de har haft en bekymring eller mistanke. Ca. 65 pct. har arbejdet med mindst én familie, hvor de har haft konkret viden om vold. Definitionerne af hhv. bekymring, mistanke og viden om vold er beskrevet i boksen. Som det fremgår af figur 4.2. er bekymring og mistanke om vold slået sammen, da sundhedsplejerskerne gav udtryk for ikke at kunne forstå forskellen mellem de to begreber. I tråd hermed lå besvarelsene meget tæt og er derfor visualiseret sammen.

Figur 4.2 viser herudover, at hhv. 19 og 36 pct. af sundhedsplejerskerne aldrig har haft kendskab til en familie, hvor de har haft bekymring/mistanke eller viden om vold.

Figur 4.2: Sundhedsplejerskernes bekymring for eller mistanke om vold i småbørnsfamilier

Note: n=218. Kategorien 'ved ikke' er ekskluderet. Sundhedsplejerskerne er blevet spurgt: Har du nogensinde været bekymret for/haft en mistanke om eller haft viden om, at der var vold i en familie, du arbejdede med? Bekymring og mistanke er slået sammen, da sundhedsplejerskerne gav udtryk for ikke at kunne forstå forskellen, og besvarelsene lå meget tæt. Se boks 4.2 for mere information.

Undersøgelsen viser desuden, at sundhedsplejersker med flere års erfaring i faget, eller som er opkvalificeret/uddannet inden for voldsfaglighed, i højere grad har kendskab til og konkret erfaring med familier med voldsproblematikker. Herudover viser undersøgelsen, at uddannelse og opkvalificering i vold har en større betydning for sundhedsplejerskernes kendskab til familier med voldsproblematikker, end erfaring i faget har.

Mens 20 pct. af de sundhedsplejersker, der har modtaget undervisning, har erfaring med flere end 10 familier med vold, gælder dette kun for 1 pct. af dem, der ikke har modtaget uddannelse. Undersøgelsen peger således på, at undervisning og opkvalificering i vold er afgørende for, at sundhedsplejerskerne opdager og finder familier med voldsproblematikker.

Sundhedsplejerskernes oplevelse af ansvar

Stort set alle de adspurgte sundhedsplejersker ser det som en del af deres opgave at være opmærksomme på familier med vold. Mere end 9 ud af 10 er helt eller overvejende enige i, at både opsporing af og hjælp og støtte til familier med voldsproblematikker er en del af sundhedsplejerskernes arbejde. 93 pct. er således helt eller overvejende enige i, at opsporing af vold i familier er en lige så vigtig opgave som at opspore andre socialfaglige problemstillinger. Undersøgelsen viser hermed, at det ikke er sundhedsplejerskernes oplevelse af deres opgave eller ansvar, som udgør en barriere i forhold til at opspore og hjælpe småbørnsfamilier med voldsproblematikker.

Sundhedsplejerskernes viden om vold

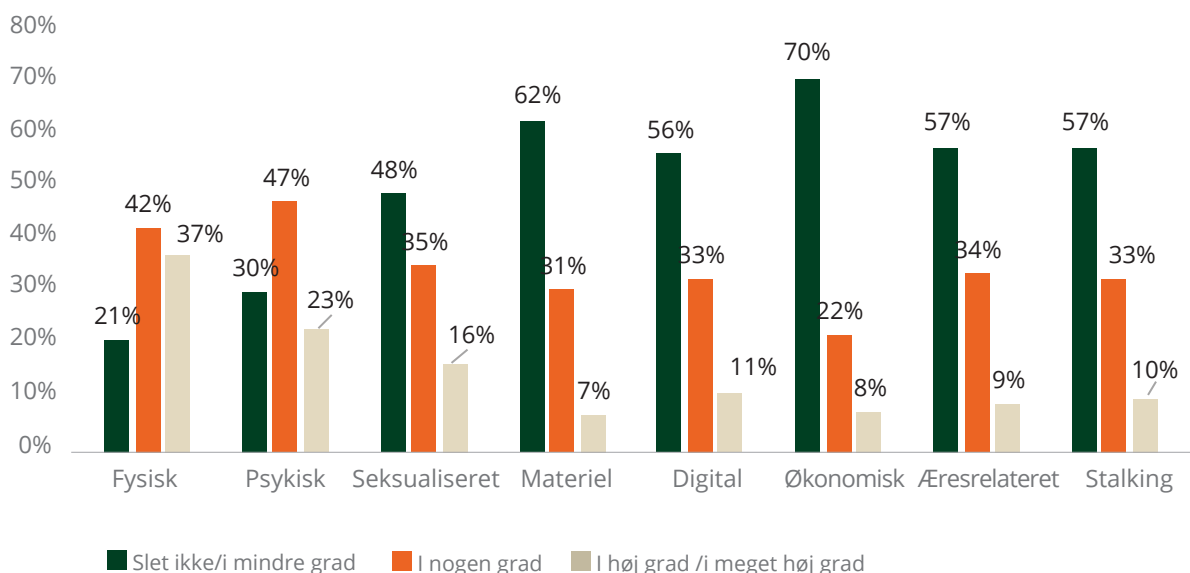
Som beskrevet svarer 66 pct. af sundhedsplejerskerne, at de har modtaget undervisning eller opkvalificering med fokus på vold i nære relationer. Hertil kommer et stigende fokus på konsekvenserne af vold i nære relationer både på samfundsplan og især på sundhedsområdet. Undersøgelsen viser i tråd

hermed, at langt de fleste sundhedsplejersker oplever at have en grundlæggende viden om vold i småbørnsfamilier.

Som det fremgår af figur 4.3, oplever langt størstedelen af sundhedsplejerskerne (70-80 pct.), at de i nogen eller høj grad har viden om fysisk og psykisk vold. Samtidig oplever 21 pct. svarende til hver femte sundhedsplejerske kun i mindre grad at have viden om fysisk vold og mere end hver fjerde har kun i mindre grad viden om psykisk vold.

Kigger man på de øvrige voldsformer, falder sundhedsplejerskernes vidensniveau. Her peger mere end halvdelen på, at de slet ikke eller kun i mindre grad har viden om hhv. seksualiseret, materiel, økonomisk, digital og æresrelateret vold samt stalking.

Figur 4.3: Sundhedsplejerskernes viden om forskellige voldsformer

Note: n=213. *Kategorien 'Ved ikke' og 'Ikke relevant' er ekskluderet. Sundhedsplejerskerne er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at have tilstrækkelig viden om de forskellige voldsformer til at kunne genkende og reagere på disse?

I de kvalitative interviews uddyber sundhedsplejerskerne dette billede og fortæller, at deres fokus primært har været på fysisk vold og tegn som blå mærker. Viden om og opmærksomheden på psykisk vold har imidlertid været stærkt stigende, og det er i dag en voldsform, som langt de fleste sundhedsplejersker er opmærksomme på. Som det fremgår af citatet herunder, er viden om de øvrige voldsformer fortsat begrænset. Flere sundhedsplejersker peger på, at de ikke ved, hvad de skal være opmærksomme på, og derfor ikke får spurgt til eller opsporet andre voldsformer:

”

Lige nu er vi rigtig opmærksomme og gode til at se tegn på psykisk vold og fysisk vold, men der kan jo være andre ting på spil. Der kan være noget økonomisk eller noget social kontrol, og det får man slet ikke spurgt til.”

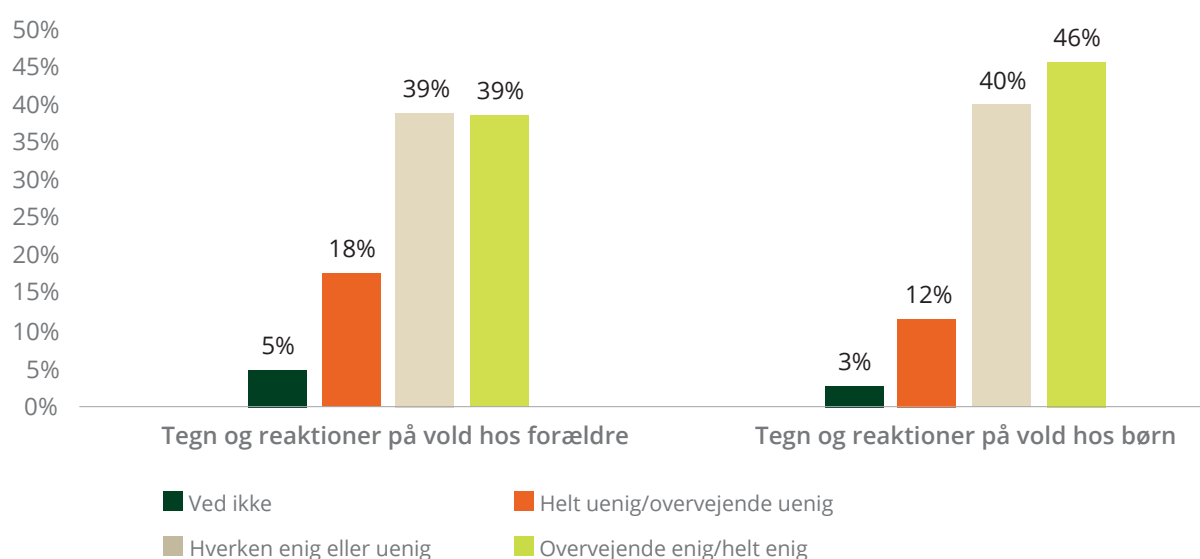
Næsten en fjerdedel af sundhedsplejerskerne føler et stort behov for mere viden, mens 67 pct. peger på, at det ville være rart med mere viden. Det er således mindre end 10 pct. af sundhedsplejerskerne, som oplever at have tilstrækkelig viden om vold i familien. Andelen af sundhedsplejersker, som mener at have tilstrækkelig viden om vold er lige stor, uanset om de tidligere har modtaget undervisning eller ej.

Sundhedsplejerskernes kendskab til tegn og reaktioner på vold

Undersøgelsen fokuserer på vold i småbørnsfamilier og afdækker derfor både vold mod børn og vold i familien med børn som vidner. Gennem de kvalitative interviews bliver det tydeligt, at sundhedsplejerskerne i højere grad har kendskab til og erfaring med sager omhandlende vold mod børn. De peger selv på, at de ofte vil opspore disse sager, når barnet er i skolealderen og selv kan tale om konflikter i familien. Her har sundhedsplejerskerne både fokus på de fysiske tegn, såsom blå mærker, og i endnu højere grad på barnets trivsel i skolen og hjemmet samt deres beskrivelser af dynamikkerne i hjemmet.

Flere af sundhedsplejerskerne har ligeledes erfaring med sager med vold blandt forældrene. Dette kendskab er dog mere spinkelt, og flere fortæller, at det er svært at opspore vold på hjemmebesøg, da begge forældre ofte er til stede, og at det kan være svært og grænseoverskridende at spørge til emnet.

Figur 4.4: Sundhedsplejerskernes oplevelse af at kunne genkende tegn og reaktioner på vold

Note: n=197. *Sundhedsplejersker med ledelsesansvar har ikke besvaret spørgsmålet. Sundhedsplejerskerne er blevet spurgt: Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg kan genkende: tegn og reaktioner på vold hos forældre og tegn og reaktioner på vold hos børn.

Figuren ovenfor viser sundhedsplejerskernes vurdering af, om de kan genkende tegn og reaktioner på vold hos hhv. børn og voksne. Som det fremgår, er omkring 40 pct. hverken enige eller uenige i, at de kan genkende tegn og reaktioner blandt voksne og børn.

Dette svar handler bl.a. om, at sundhedsplejersker i nogle situationer er godt klædt på og kan genkende forskellige typer af tegn og reaktioner. En uddyber, at særligt deres uddannelse giver dem et godt udgangspunkt for at opdage tegn og reaktioner på vold:

” Som sygeplejerske og videreuddannet sundhedsplejerske lærer vi at observere og bruge alle vores sanser, og jeg tror, at jeg opfanger mange detaljer ved mennesker – også hvad der ligger under overfladen. Vi kommer hele vejen rundt.”

SUNDHEDSPLEJERSKE

Samtidig peger andre af de interviewede sundhedsplejersker på, at de ikke ser familierne nok til at opdage mere latente tegn, som fx ændringer i adfærd:

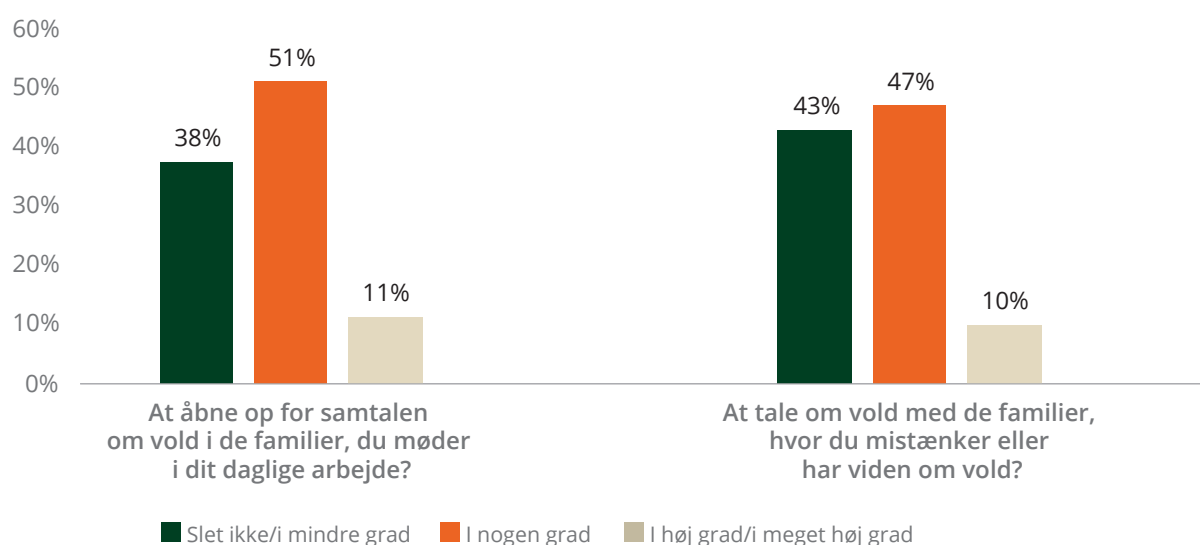
” [...] Og der synes jeg, at vi ser dem [familierne] alt for lidt til, at vi rigtig kan spotte symptomerne. Det er nok mere dem, som ser dem på dagligt plan, der vil kunne se nogle andre ting, fx ændringer i adfærd.”

SUNDHEDSPLEJERSKE

Sundhedsplejerskernes efterspørgsel efter værktøjer og redskaber

Udover at kunne genkende tegn og reaktioner på vold er det vigtigt at være i stand til at åbne samtalen, at spørge ind og herigennem kunne opspore eventuelle voldsproblematikker i en familie. Sundhedsplejen er vant til at arbejde med forskellige screeningsredskaber og spørgeguides og arbejder bl.a. systematisk med opsporing af efterfødselsreaktioner. Undersøgelsen viser, at sundhedsplejerskerne kun i nogen grad oplever at være klædt på til at åbne samtalen og tale med familier om vold, samt at de i høj grad efterspørger flere redskaber og værktøjer.

Som det ses i figur 4.5, svarer omkring halvdelen af sundhedsplejerskerne, at de kun i nogen grad føler sig forberedte på at åbne for samtalen om vold i familien samt tale med familierne om vold. Mens kun omkring 10 pct. af sundhedsplejerskerne svarer, at de i høj eller meget høj grad er klædt på, svarer omkring 40 pct., at de slet ikke eller i mindre grad klædt er klædt på til at åbne for samtaler og tale om vold.

Figur 4.5: Sundhedsplejerskernes oplevelse af at kunne åbne op for samtalen og tale med familier om vold

Note: n=197. *Sundhedsplejersker med ledelsesansvar har ikke besvaret dette spørgsmål. *Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Sundhedsplejerskerne er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at være fagligt klædt på til: at åbne op for samtalen om vold i de familier, du møder i dit daglige arbejde og tale om vold med de familier, hvor du mistænker eller har viden om vold?

Flere af de interviewede sundhedsplejersker fortæller, at de helt konkret mangler redskaber til at "åbne samtalen så nænsomt som muligt". Som det italesættes i citatet nedenfor, kan manglende viden, erfaring og redskaber gøre, at sundhedsplejersken ikke får spurgt, selvom hun har en bekymring:

” Jeg mangler muligheden for at åbne for samtalen med familier, hvor jeg har en bekymring. Jeg oplever at mangle viden, men jeg har måske også en misforstået høflighed, der står i vejen for at undersøge min mavefornemmelse noget mere. Jeg mangler nogle redskaber til at være i sådan en situation, og jeg synes, at det er forfærdeligt, når jeg går igen og føler ikke, at jeg har gjort mit arbejde godt nok. Jeg ved ikke, hvordan jeg kan hjælpe, og hvad jeg kan tilbyde familien. Det er for mig som at stikke hænderne ind i en potentiel hvepserede.”

SUNDHEDSPLEJERSKE

Som det fremgår, oplever sundhedsplejersken at mangle konkret viden og redskaber til at åbne samtalen og reagere på en bekymring. Hun fortæller, at hendes "høflighed" og manglende redskaber medfører, at hun ikke får spurgt ind og ikke oplever at gøre sit arbejde godt nok. I overensstemmelse hermed peger flere af de interviewede på, at der er et stort mørketal af familier med voldsproblematikker, som ikke bliver opsporet og hjulpet, netop fordi sundhedsplejerskerne ikke har de nødvendige redskaber til at spørge ind.

Undersøgelsen viser, at omkring 30 pct. af sundhedsplejerskerne kender til værktøjer og spørgeteknikker, man kan bruge til at opspore vold i familier. 9 ud af 10 svarer, at de er helt eller overvejende enige i, at de har brug for (flere) konkrete redskaber og værktøjer. Ikke overraskende er der en signifikant sammenhæng mellem uddannelse og opkvalificering i vold, og hvorvidt man kender konkrete værktøjer til opsporing.

Som nævnt anvender sundhedsplejerskerne allerede flere systematiske screeningsredskaber, og flere af de interviewede italesætter, at et systematisk redskab til at spørge ind og screene er en god idé, da det gør samtalen lettere og mere naturlig:

” Vi anvender allerede nogle andre redskaber og metoder, og lige om lidt skal vi have implementeret et nyt redskab i forhold til alkohol. Jeg kan egentlig godt lide det der med, at det bliver konsekvent... Fordi så bliver det sådan lidt mere, at det er noget, vi spørger alle om.”

SUNDHEDSPLEJERSKE

Sundhedsplejerskernes viden om handlemuligheder

I de tilfælde hvor sundhedsplejerskerne har en mistanke eller får konkret viden om vold i en familie, er det vigtigt, at de kender deres handlemuligheder og bedst muligt får hjulpet og støttet familien. Undersøgelsen viser, at størstedelen af sundhedsplejerskerne kender deres handlemuligheder og i høj grad oplever at kunne søge hjælp og sparring. Samtidig peger de dog på en række barrierer, der gør det svært at yde den rette hjælp og støtte til familierne.

Mere end 80 pct. af sundhedsplejerskerne er helt eller overvejende enige i, at de ved, hvad de skal gøre, hvis de har en mistanke om vold i en familie. 9 ud af 10 svarer, at de ved, hvem de kan sparre med eller involvere. Flere fortæller, at de har et ugentligt møde med deres kolleger, hvor de vender bekymringer og drøfter svære sager. Herudover fortæller nogle, at de altid sparrer med deres leder, og en enkelt nævner, at der i den pågældende kommune findes en vagttelefon, hvor de kan få vejledning om håndtering af vold i familier.

På trods af de klare handlemuligheder peger flere af sundhedsplejerskerne på, at det kan være meget svært at få familierne til at åbne op og tage imod hjælpen. Undersøgelser på området viser, at det ofte tager lang tid for voldsudsatte at erkende, hvad hun/han er udsat for, og herefter kan det tage lang tid at blive klar til at tage imod hjælp og eventuelt forlade den voldsudøvende⁶. En sundhedsplejerske beretter, at hun brugte halvandet år på at forsøge at hjælpe en familie, der til sidst tog imod hjælpen:

⁶Se fx Landsorganisationen for Kvindekrisecentre om voldens dynamik: <https://www.lokk.dk/viden-om-vold/hvad-er-vold/voldens-dynamik/>

” [...] Til sidst lød hun sådan som om, at nu begyndte hun at være modtagelig, men det havde godt nok også krævet meget, og det var halvandet år siden, vi startede sagen. Og børnene... De har været i det i halvandet år, det skal man huske.”

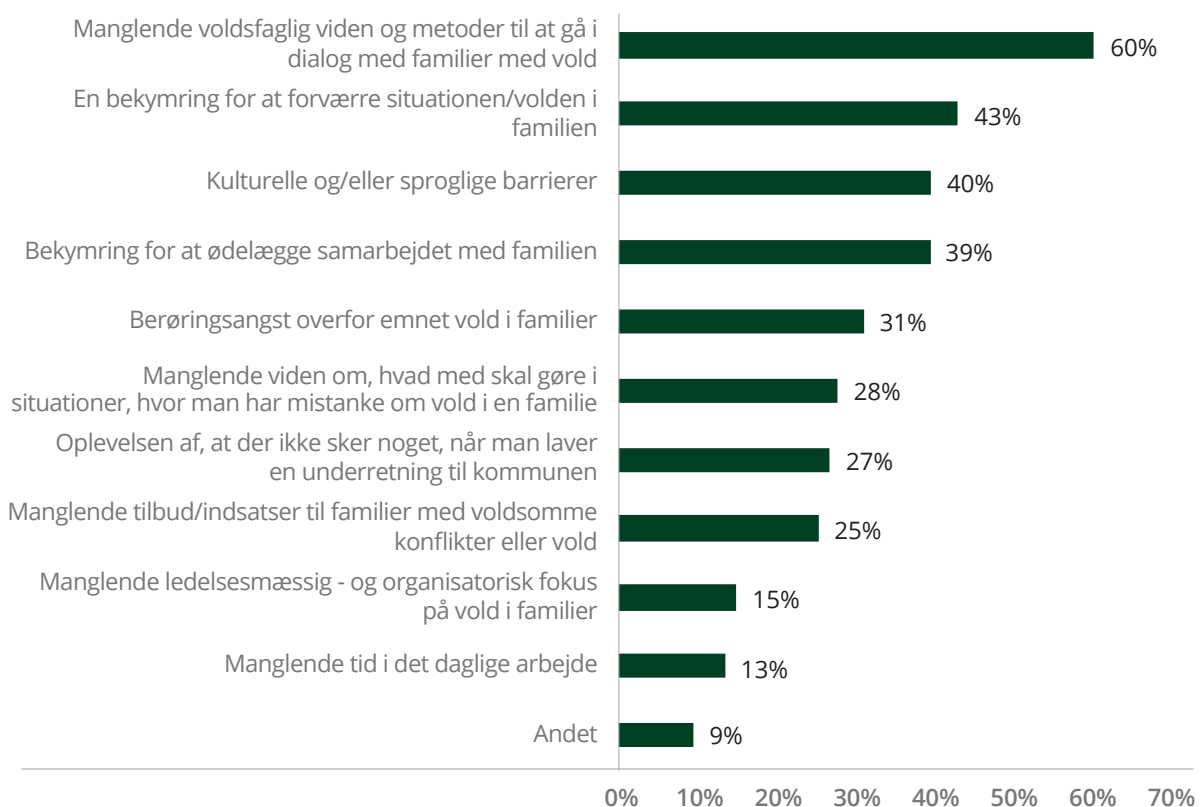
SUNDHEDSPLEJERSKE

Selvom sundhedsplejerskerne ikke er i tvivl om, hvornår de skal underrette og sende sagen videre i kommunen, fortæller flere af de interviewede om dårlige erfaringer, hvor gentagne underretninger ikke får betydning for familien. Flere omtaler, at de ikke er blevet inddraget i det videre forløb, og at de senere hen opdager, at sagen er lukket igen. Dette giver en følelse af magtesløshed og gør det svært, da de ofte ikke har ”andre tråde at trække i”, som en sundhedsplejerske beskriver det.

Sundhedsplejerskernes oplevelse af barrierer

Figur 4.6 viser de forskellige barrierer, som sundhedsplejerskerne oplever i opsporingen og støtten til familier med vold. Som beskrevet oplever mange en mangel på viden og især på konkrete værktøjer og metoder til at gå i dialog med familierne som en barriere i opsporingen af familier.

Figur 4.6: Sundhedsplejerskernes oplevelse af barrierer i forhold til at spørge til, opspore og handle på vold

Note: n=203. Respondenterne kunne angive flere svar. Sundhedsplejerskerne er blevet spurgt: Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at spørge ind til, opspore og handle på vold i familier?

Som det fremgår af figur 4.6, svarer 60 pct. af sundhedsplejerskerne, at manglende viden og metoder til at gå i dialog med familierne er en barriere i arbejdet med opsporing og hjælp til familier:

” Jamen, den største barriere er nok både, at det er et tabu i familierne og børnenes loyalitet over for forældrene, men også særligt vores manglende kendskab og en manglende systematisk screening for vold i hjemmet.”

SUNDHEDSPLEJERSKE

Herudover peger mere end 40 pct. af sundhedsplejerskerne på, at de er bange for at forværre situationen i familien. I de kvalitative interviews uddyber de, at denne frygt hænger sammen med, at de ikke føler sig klædt på til at hjælpe og støtte familierne i det fornødne omfang, samt at de ikke oplever, at det at afdække volden og foretage en underretning får en positiv betydning for familiens situation.

40 pct. oplever desuden kulturelle og/eller sproglige udfordringer som en stor barriere. Knap 40 pct. ser bekymringen for at ødelægge samarbejdet med familien som en central barriere:

” Min egen berøringsangst, hvis jeg fornemmer noget, det kunne være noget voldsrelateret, alkohol mv., så er jeg berøringsangst over for at agere på det, fordi jeg er bange for at ødelægge relationen til familien.”

SUNDHEDSPLEJERSKE

Sundhedsplejerskerne oplever kun i mindre grad, at manglende ledelsesmæssigt og organisatorisk fokus på vold samt tiden i det daglige arbejde er barrierer (hhv. 13 og 15 pct.).

"Jeg oplever at mangle viden, men jeg har måske også en misforstået høflighed, der står i vejen for at undersøge min mavefornemmelse noget mere. Jeg mangler nogle redskaber til at være i sådan en situation, og jeg synes, at det er forfærdeligt, når jeg går igen og føler ikke, at jeg har gjort mit arbejde godt nok."

5

Socialrådgiveres
viden om vold
i småbørnsfamilier

Sammenfatning

- **De fleste socialrådgivere har erfaring med sager, der involverer vold i småbørnsfamilier.** Over 90 pct. af socialrådgiverne angiver, at de har haft sager med enten bekymring/mistanke eller konkret viden om vold. Undersøgelsen viser en positiv signifikant sammenhæng mellem hhv. erfaring i faget og modtaget undervisning eller opkvalificering i vold og erfaring med sager med vold. **Socialrådgivere med mange års erfaring og/eller opkvalificering har således typisk haft flest voldssager.** Det er primært sager med fysisk vold, men også psykisk vold forekommer – dog angiver de, at denne type vold er sværere at opdage.
- **Socialrådgiverne har generelt størst viden om fysisk vold** (hvor 59 pct. angiver 'i høj grad' eller 'i meget høj grad' at have viden). Deres kendskab til andre typer vold er mindre udbredt – såsom psykisk (44 pct.), seksualiseret (31 pct.), materiel (20 pct.), økonomisk (18 pct.), digital (19 pct.), æresrelateret (29 pct.) og stalking (23 pct.). **De fleste (82 pct.) angiver, at de har brug for mere viden, navnlig når det gælder de mindre åbenlyse voldsformer,** hvilket begrænser deres evne til at identificere disse.
- **Størstedelen af socialrådgiverne mener, at de kan genkende tegn og reaktioner på vold hos børn (62 pct.) og voksne (53 pct.),** men fortæller i interviewene om en usikkerhed i forhold til de mere subtile tegn på vold, især psykisk. Flere fortæller også, at de mangler viden og værktøjer til at identificere disse mindre synlige former, hvilket kan føre til, at nogle tilfælde overses eller ikke håndteres korrekt.
- Socialrådgiverne oplever generelt, at **det er en vigtig del af deres opgave at være opmærksomme på vold i familier** (88 pct.), og de fleste (87 pct.) ved, hvordan de skal handle på dette.
- **Over 85 pct. angiver, at de har klare handlemuligheder,** men arbejdsbyrden samt tids- og ressourcemangel, opleves af mange (især af socialrådgivere i en konsultativ rolle) som **barrierer for at kunne følge sagerne til dørs.**
- **82 pct. efterspørger mere faglig opkvalificering og konkrete redskaber** til at indlede samtaler om vold og håndtere komplekse voldssager. Især **psykisk vold** nævnes som en udfordring, da socialrådgiverne ikke føler sig tilstrækkeligt klædt på til at skelne mellem uhensigtsmæssig adfærd og vold. Manglende opkvalificering gør det svært at støtte familierne på en tilfredsstillende måde.
- Socialrådgiverne har **generelt kendskab til de indsatser og rådgivningstilbud,** som de kan henvise familier til, og er opmærksomme på deres muligheder for at bevillige støtte. Dog oplever de, at sagernes kompleksitet ofte gør det svært at sikre, at familierne får den nødvendige hjælp, og at manglende parathed fra familiernes side til at tage imod hjælp kan være en yderligere barriere.
- De primære **barrierer for at opspore og støtte familier med vold** omfatter manglende viden og værktøjer, frygten for at ødelægge relationen til familien samt tids- og ressourcemangel. Disse forhold kan i nogle tilfælde medføre, at socialrådgiverne kan tøve med at tage fat i komplekse sager eller opspore mindre åbenlyse voldstilfælde.

SOCIALRÅDGIVERES VIDEN OM VOLD I SMÅBØRNSFAMILIER

Socialrådgivere arbejder bl.a. med at vejlede, rådgive og træffe beslutninger, der kan forebygge og løse sociale problemer. Socialrådgiverne i landets familie- eller socialforvaltninger har derfor en helt central og afgørende rolle med hensyn til at opspore og afhjælpe vold i fam

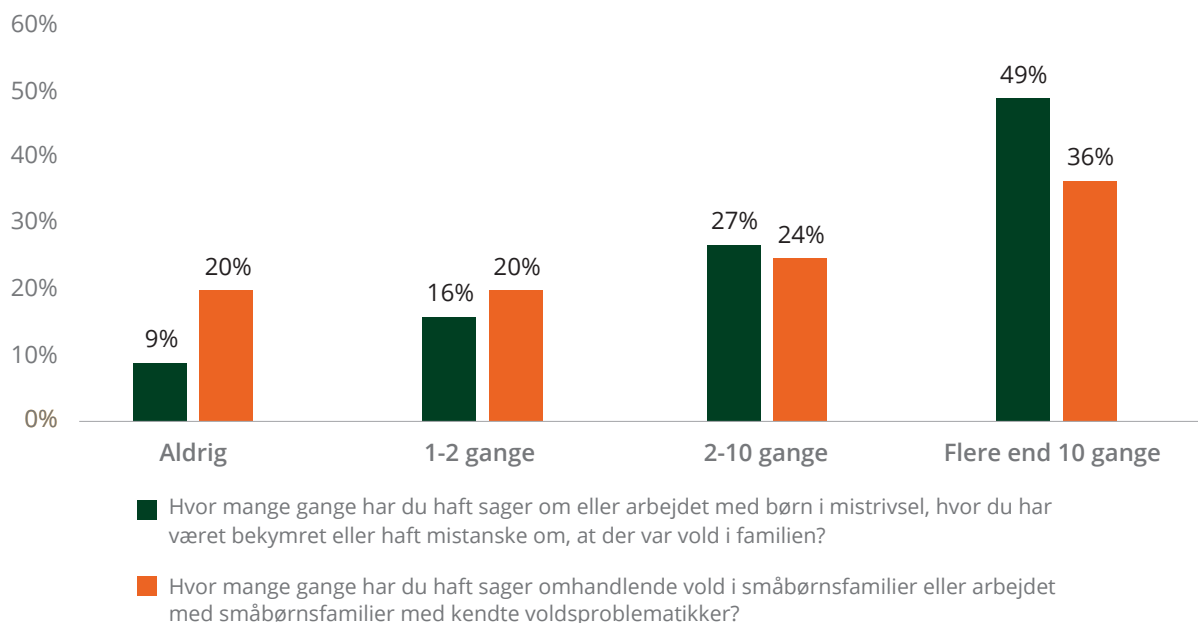
Datagrundlag

- 259 socialrådgivere har besvaret spørgeskemaet.
- 28 pct. af socialrådgiverne er fra Region Hovedstaden, 26 pct. fra Region Syddanmark, 21 pct. fra Region Midtjylland, 19 pct. fra Region Sjælland og 7 pct. fra Region Nordjylland.
- 69 pct. af socialrådgiverne i undersøgelsen har myndighedsansvar, 13 pct. har en udførende funktion (fx kontaktperson), 9 pct. har en konsultativ rolle (fx PPR), mens 10 pct. har angivet 'andet' (fx socialfaglig konsulent).
- Spørgeskemaet er blevet omdelt til socialrådgivere, som har erfaring med at arbejde med småbørnsfamilier, dvs. familier med børn i alderen 0-6 år.

Socialrådgivernes opkvalificering og erfaring med familier med vold

De socialrådgivere, som har besvaret spørgeskemaundersøgelsen, er relativt erfarne og har forholdsvis stor viden om vold i familier. Således har hele 41 pct. mere end 20 års erfaring og kun 15 pct. under to års erfaring. Tre fjerdedele af dem har modtaget en eller anden form for undervisning om vold i familier, enten på deres uddannelse eller via deres arbejde – eller begge steder. En fjerdedel har ikke på noget tidspunkt modtaget uddannelse.

De fleste af socialrådgiverne angiver, at de har haft sager, som involverede vold i småbørnsfamilier, og hvor de enten har haft mistanke/bekymring eller reel viden. Kun hhv. 9 og 20 pct. har ikke haft den type sager.

Figur 5.1: Socialrådgivernes bekymring/mistanke eller viden om vold i småbørnsfamilier

Note: n=236. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Socialrådgiverne er blevet spurgt: Hvor mange gange har du haft sager om eller arbejdet med børn i mistrivsel, hvor du har været bekymret eller haft mistanke om, at der var vold i familien? Hvor mange gange har du haft sager omhandlende vold i småbørnsfamilier eller arbejdet med småbørnsfamilier med kendte voldsproblematikker?

Socialrådgivere, der har mange års erfaring og har modtaget uddannelse eller opkvalificering i vold, i højere grad har haft sager, hvor de har haft mistanke eller viden om vold. Der er en stærkere sammenhæng mellem uddannelse og antallet af sager end mellem erfaring og antal sager. Sammenhængen mellem både uddannelse og erfaring og antal sager er signifikant.

Ovenstående understøttes af interviewene, hvor alle socialrådgiverne fortæller, at de har haft sager med vold i familien. Flere fortæller, at det udgør en stor andel af de familier, de arbejder med – for en af dem er det over halvdelen af hendes sager og for en anden over 80 pct. Af de kvalitative interviews fremgår det, at det især er de socialrådgivere, der har siddet i en modtagelse eller en social døgnvagt, som har oplevet mange sager med vold.

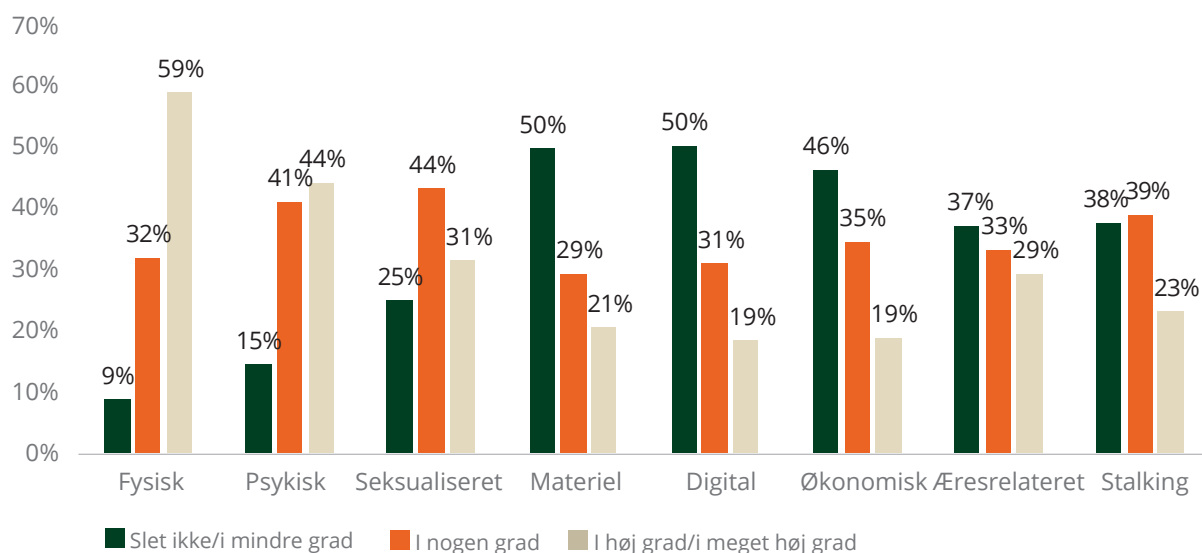
Socialrådgiverne fortæller desuden, at deres sager både handler om vold mellem forældrene og vold mod børnene, og at det typisk drejer sig om fysisk vold. De oplever også psykisk vold, men det er mere vanskeligt at opspore, fordi tegnene er mere subtile. Her siger de, at det typisk kun opdages, hvis barnet selv fortæller om det.

5.3 Socialrådgivernes viden om vold

De fleste af socialrådgiverne (69 pct.) angiver, at de har tilstrækkelig viden om fysisk vold til at kunne genkende og reagere, og knap halvdelen har også et tilstrækkeligt kendskab til psykisk vold. Det efterlader dog stadig en stor andel af socialrådgiverne, som oplever udfordringer i forhold til at kunne genkende og reagere. Her angiver 41 pct., at de slet ikke eller kun i mindre/nogen grad føler, at de har nok viden.

Som det fremgår af figur 5.2, angiver socialrådgiverne, at de har et ringere kendskab til de øvrige voldsformer, særligt digital, økonomisk og materiel vold.

Figur 5.2: Socialrådgivernes viden om forskellige voldsformer

Note: n=232. Kategorien 'Ved ikke*' er ekskluderet. Socialrådgiverne er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du at have tilstrækkelig viden om de forskellige voldsformer til at kunne genkende og reagere på disse?

Socialrådgivere, der har fået voldsfaglig undervisning som en del af deres uddannelse og/eller arbejde, vurderer i højere grad, at de har tilstrækkelig viden om alle former for vold, sammenlignet med de, der ikke har.

Ovenstående understøttes i høj grad af interviewene. Her beretter socialrådgiverne om sager, hvor de ikke har kunnet vurdere, om der var vold i familien eller ej. De reflekterer også over deres egen begrænsninger i forhold til viden om vold, og at det nok har betydet, at de gennem tiden har overset flere sager.

Når socialrådgiverne i interviewene fortæller om vold, så har de overvejende fokus på fysisk vold mod børn. Fysisk vold mellem forældrene (oftest mod kvinder) bliver også nævnt, men fokus er mest på barnet. Mange spørger i interviewet om, hvad de andre voldsformer egentlig består i, og når de prøver at forestille sig, hvordan disse former realiseres, tænker de på børn – ikke voksne. Eksempelvis hvordan digital vold mod et barn kommer til udtryk via mobning og trusler på sociale medier.

De fortæller, at uddannelsen til socialrådgiver har indeholdt noget viden om vold, men flere fremhæver, at det primært har handlet om fysisk vold mod børn og har været meget overfladisk. En socialrådgiver fortæller fx:

” Jeg synes ikke, vi havde nok omkring, hvad man gør i forhold til vold på socialrådgiveruddannelsen. Det var meget... 'Så er der vold i familien, og så anbringer man børnene.' Men det er jo slet ikke sådan, det er. Altså det er jo meget mere komplekst, når man kommer ud.”

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgiverne siger også, at man skal have været på en efteruddannelse i vold for at have nok viden, ikke blot om fysisk vold, men også de 'nye voldsformer'. De fortæller, at deres viden – hvis de ikke har været på en decideret voldsfaglig uddannelse – er noget, der er kommet med tiden, nemlig ved at støde på sager med vold i familien, ved at sparre med kollegaerne og ved at opsøge og indsamle viden, når der har været behov for det. Som en udtrykker det:

” Ja. Altså det vil jeg sige [at vi kan genkende vold]. Men jeg vil også sige, at der bliver meget af det, som bliver den her lidt tavse viden, hvor vi bare sådan generaliserer lidt.”

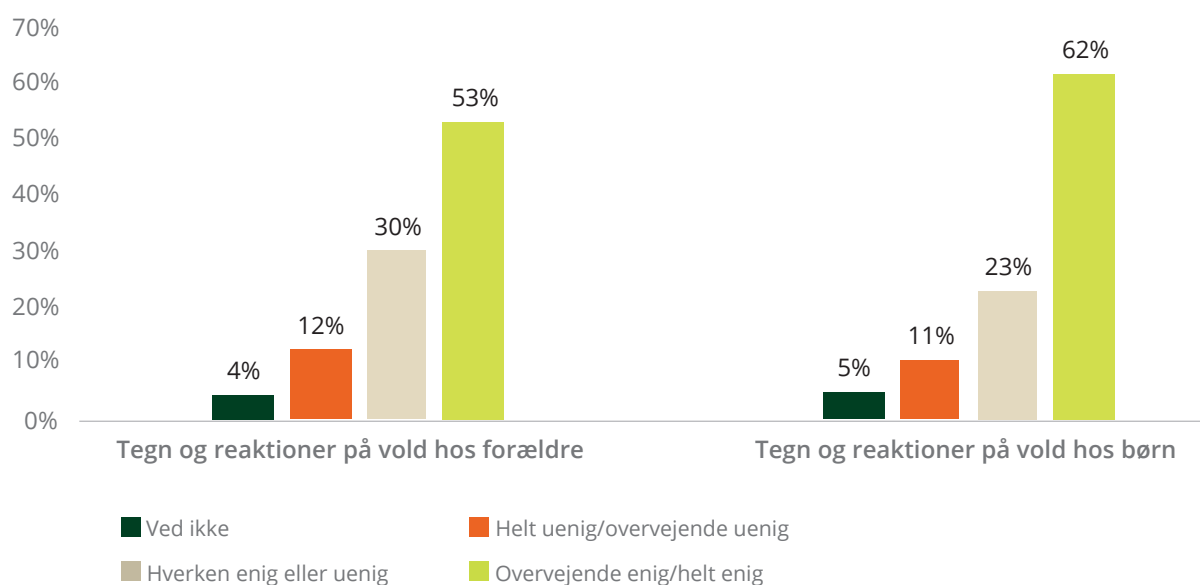
SOCIALRÅDGIVER

Flere omtaler den 'tavse viden' som noget, man har en fornemmelse af og nok tror, at man kender til, men som man alligevel ikke er helt sikker på. Den kan medføre, at man bliver usikker på sin vurdering og på, hvad man skal gøre. Fordi vold er så alvorligt og kan have så store konsekvenser for familien og samarbejdet med den, fortæller mange socialrådgivere, at de ikke gør noget, medmindre de er helt sikre på, at der er tale om vold – og at 'tavs' og usikker viden eller mistanke kan indebære, at man ikke reagerer.

Adspurgte om behovet for uddannelse svarer størstedelen af socialrådgiverne (82 pct.), at de ønsker mere viden om tegn på og konsekvenser af vold. Kun 18 pct. mener ikke, at de har et sådan behov.

Socialrådgivernes kendskab til tegn og reaktioner på vold

På trods af den store andel af socialrådgivere, som svarer, at de ikke har tilstrækkelig viden om de forskellige voldsformer og ønsker mere uddannelse, angiver 62 og 53 pct., at de kan genkende tegn på vold hos hhv. børn og forældre.

Figur 5.3: Socialrådgivernes oplevelse af at kunne genkende tegn og reaktioner på vold

Note: n=236. Kategorien 'Ved ikke' er ekskluderet. Socialrådgiverne er blevet spurgt: Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Jeg kan genkende: tegn og reaktioner på vold hos forældre og tegn og reaktioner på vold hos børn.

Uddannelse har en positiv, signifikant betydning for, om man kan genkende tegn og reaktioner hos voksne og børn. Det betyder, at socialrådgivere, som har fået uddannelse i vold, i højere grad angiver, at de kan genkende tegn og reaktioner.

Som det fremgår af figur 5.3, svarer hhv. 30 og 23 pct., at de hverken er enige eller uenige i, at de kan genkende tegn og reaktioner på vold. I interviewene reflekterer flere over, at man jo ikke ved, hvad man ikke ved, og at der formentlig er mange af deres sager, hvor der er vold, som de ikke finder. Det gælder særligt vold, som ikke er fysisk. En socialrådgiver siger således:

” Der er meget, der ligger under overfladen, og man kan let komme til at overse noget, især når det ikke bliver sagt direkte.”

SOCIALRÅDGIVER

Navnlig den psykiske vold er vanskelig at opspore, fordi socialrådgiverne oplever at være i tvivl om, hvad der 'bare er nogle forældre, der taler grimt til hinanden', og hvad der er vold. En socialrådgiver svarer på spørgsmålet om erfaring med psykisk vold:

” Der er jo rigtig mange, særligt med psykisk vold, som også er svære at bevise, kan man sige... Men vi har også alt for mange, hvor der er tale om psykisk vold.”

SOCIALRÅDGIVER

I interviewene er det tydeligvis vanskeligt for socialrådgiverne at rumme, at de måske overser tilfælde med vold i familien. En siger:

” Jeg får det virkelig skidt, når jeg tænker på, hvor mange sager, der nok er, som vi ikke har opdaget, fordi børnene ikke tør sige noget.”

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgivernes oplevelse af ansvar og viden om handlemuligheder

Socialrådgiverne angiver i spørgeskemaet, at de i høj grad opfatter det som deres ansvar at være opmærksomme på, at vold kan være en årsag til mistriksel i de familier, de arbejder med (88 pct.). Samtidig ved de, hvad de skal gøre, hvis de får en sag og/eller underretning om en familie, hvor der er vold (87 pct.).

De kvalitative data understøtter, at socialrådgiverne oplever et ansvar for at afdække, og at vold kan være en årsag til mistriksel. Når de fortæller om deres ansvar og handleforpligtelser, er det ofte med eksempler på tilfælde, hvor der har været klare indikationer på fysisk vold mod et barn. De understreger, at det er noget, de skal handle på – øjeblikkeligt – og er alle meget klare på, hvordan de skal handle. En siger således:

” Hvis der kommer en underretning om vold, kategoriseres den som rød, og vi skal handle med det samme. Vi tager ud og taler med barnet uden forældrenes viden så hurtigt som muligt. Hvis mistanken bekræftes, bliver barnet ikke sendt hjem til den, der har udøvet volden. Vi laver en sikkerhedsplan, hvor barnet kan blive hos en anden, fx en bedsteforælder.”

Når socialrådgiverne giver eksempler på, hvordan de har fået kendskab til vold i en familie, er det ofte via underretninger fra frontpersonale, fx pædagoger eller lærere. Enkelte fortæller, at det også kan være fra børnene selv. Det er typisk de lidt ældre børn:

” Jeg oplever typisk, at det sker i samtalen med et barn, hvor der kommer en gensidig forståelse af hinanden, og barnet så åbner op. Og fortæller, at de bliver slået, eller at far slår mor.”

SOCIALRÅDGIVER

Enkelte socialrådgivere nævner, at selvom alle er klar over vigtigheden af at undersøge, om der er vold i familien, og de opfatter det som deres ansvar, kan der være forhold, som nogle gange gør det svært at fokusere tilstrækkeligt på sagen. Det kan fx være på grund af den ekstra arbejdsbyrde, det vil medføre, og de afledte konsekvenser heraf for socialrådgiverens andre familier. En fortæller:

” Vi har rigtig mange andre sager, vi skal jonglere samtidig. Og sådanne lovpligtige samtaler, opfyldninger og dit og dat. Når der så kommer en, to eller tre familier, som så larmer... så er det faktisk vanskeligt at skubbe alt andet, så vi kan fokusere på den her familie og det her barn, som har ekstra meget brug for hjælp nu. Og kan indhente den viden og den sparring, vi har brug for, for at træffe de rigtige afgørelser.”

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgivernes oplevelse af faglige kompetencer i sager om vold

40 pct. af socialrådgiverne angiver, at de i høj grad føler sig fagligt klædt på til at håndtere sager med vold i familien, 41 pct. føler sig i nogen grad fagligt klædt på, mens 19 pct. svarer 'slet ikke' eller 'i mindre grad'.

De socialrådgivere, som har modtaget voldsfaglig uddannelse eller opkvalificering, angiver at være bedre klædt på til at håndtere sager end socialrådgivere, der ikke har modtaget undervisning. Interviewene viser imidlertid, at det at vide, hvad man skal gøre, ikke altid er det samme som at føle sig fagligt klædt på til at håndtere sager om vold i familien.

I interviewene fortæller flere, at de ikke er i tvivl om, hvad de skal gøre, når de får en underretning, eller når der er klare tegn på vold. Men de omtaler også alle de gråzoner, usikkerheder og tvivlstilfælde, hvor de er usikre på, hvorvidt der er tale om vold, hvor familien ikke vil samarbejde, hvor de ikke forstår, hvad der sker i familien, eller hvor der er tale om voldsformer, som de ikke har et godt kendskab til – og hvordan de fagligt oplever at komme til kort. Flere nævner fx, at især psykisk vold kan være svært at identificere og undersøge nærmere. En socialrådgiver beretter:

” Jeg synes, det sværeste er psykisk vold i forhold til den der skelnen mellem, hvornår vi har tale om uhensigtsmæssig forældreadfærd, og hvornår vi har noget psykisk vold, som er strafbart.”

SOCIALRÅDGIVER

Flere fortæller, at de i 'tvivlsager' ikke er sikre på, hvad de skal gøre, eller hvordan de skal blive klogere på sagerne. Således har de næsten alle historier om, hvordan de har måttet opgive at gå videre med sager, hvor de fornemmer, at noget er galt, men ikke ved, hvad de skal gøre. En socialrådgiver beretter om en familie:

” Der var rigtig mange underretninger i den sag, men vi kunne ikke komme tæt nok på, hvad der foregik i hjemmet... Familien kunne godt noget, men far var meget lidt deltagende, og vi kunne ikke finde ud af det.”

SOCIALRÅDGIVER

En socialrådgiver siger, at de ofte får et øjebliksbillede af familien, og det kan være svært at få nok viden og information til at kunne give familien den rette støtte og hjælp.

Socialrådgivernes kendskab til redskaber til risikovurdering og børnesamtalen

I forbindelse med opsporing af vold i familier med småbørn kan både redskaber, spørgeteknikker og risikovurderinger være gode metoder til at få afdækket udfordringerne. Socialrådgiverne benytter således ofte børnesamtaler for at få afdækket barnets perspektiv og en bedre indsigt i familiens problemer.

Ca. en fjerdedel af socialrådgiverne angiver, at de i høj eller meget høj grad anvender redskaber til risikovurdering i sager om vold i familien. Dette betyder samtidig, at tre fjerdedele ikke i særlig stort omfang bruger sådanne redskaber, og hver fjerde svarer, at de slet ikke eller kun i mindre grad gør det.

Det fremgår af interviewene, at mange af socialrådgivernes sager omhandler fysisk vold mod børn, hvor der ikke er nogen tvivl om, at der er tale om vold – og at der derfor ikke er behov for redskaber til risikovurdering. De peger ligeledes på, at de ofte får sager overdraget (fx via en underretning), hvor volden allerede er afdækket, men at redskaber som Integrated Children's System (ICS) eller Signs of Safety (SOS) kan være gode til at afdække hele barnets situation. En socialrådgiver fortæller:

” Vi gør meget brug af SOS i forhold til at skabe sikkerhed omkring et barn... Og så bruger vi jo ICS, som er en metode, hvor vi undersøger hele vejen omkring barnet. Også alle de forskellige faktorer, der er.”

SOCIALRÅDGIVER

Godt halvdelen af socialrådgiverne angiver, at de i meget høj eller høj grad oplever at være klædt på til at gennemføre børnesamtaler (53 pct.). 40 pct. svarer i nogen grad, mens 7 pct. slet ikke eller i mindre grad føler sig fagligt klædt på. Dette vidner om, at børnesamtaler for mange opleves som vanskelige. Ifølge interviewene kan det have mange årsager. En af de hyppigste er, at barnet sjældent har en tillidsfuld relation til socialrådgiveren, og at den person, som har opdaget og underrettet om volden, fx en pædagog, ikke er til stede. Det fremgår, at børnesamtalen kan virke meget voldsom på børnene, og at disse ikke ønsker at åbne op og fortælle om volden til socialrådgiveren. En socialrådgiver beretter:

” Vi støder mest på problematikken omkring, at børn er meget loyale. Det er en udfordring. De fortæller noget, de har oplevet til en lærer eller pædagog – og når de så sidder med mig, som de ikke kender, så går alvoren op for dem, og så vil de ikke sige det igen.”

SOCIALRÅDGIVER

Herudover fortæller flere socialrådgivere, at det er svært at snakke med børnene om fx psykisk vold, og at de i mange tilfælde ikke får emnet godt nok afdækket i børnesamtalerne. Dette gælder særligt ved de mindre børn, men kan ligeledes være svært med både skolebørn og unge.

Nogle socialrådgivere nævner, at de, i mindre akutte situationer, forsøger at anvende mindre indgribende tiltag til udredning. Det kan fx være en uformel samtale med barnet, hvor en tillidsperson (fx en pædagog) også er til stede, eller bevilling af en familiekonsulent:

” Det er der, hvor vi så kan få lov til at sætte en familiekonsulent på. Som så kan arbejde med familien, mens vi laver de her undersøgelser. Og kan komme med nogle flere informationer. For de har bedre mulighed og bedre tid til at have mere kontakt med det her barn. Og have nogle samtaler med barnet i lidt mere uformelle og trygge omgivelser.”

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgivernes sparring

Socialrådgiverne angiver, at de i høj grad oplever at kunne sparre med både kolleger og ledelse, når og hvis de løber ind i tvivlsspørgsmål om håndtering af vold i småbørnsfamilier. En tredjedel peger dog på, at deres muligheder for at kunne sparre med både kolleger og ledelse kunne forbedres.

Mulighed for sparring bliver af mange af socialrådgiverne fremlagt som helt afgørende for deres muligheder for at løfte opgaven med både at identificere, afdække og handle på vold i familier:

” Jeg bliver stadigvæk i tvivl, er det her en underretning eller ej? Og hvad gør vi med den her underretning? Jeg henvender mig tit til vores modtagelse i familieafdelingen for at få sparring, fordi jeg ikke er sikker på, om jeg skal underrette eller ej.”

SOCIALRÅDGIVER

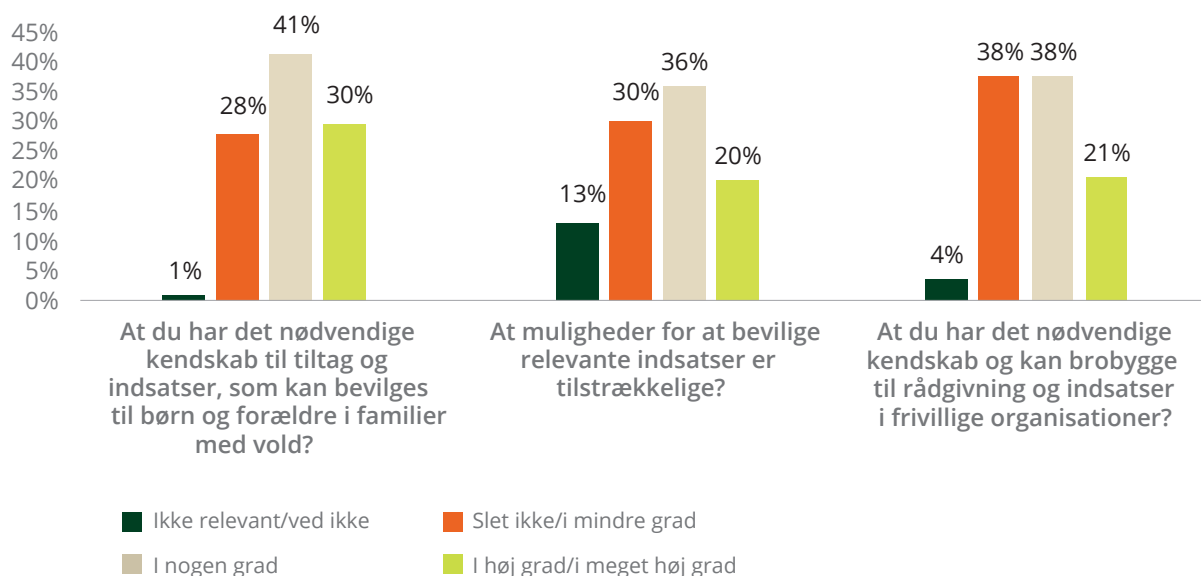
De fortæller, at de ofte vil søge sparring med mere erfarne kollegaer, en leder eller en særlig afdeling, som har med vold i familien at gøre. Mange nævner også, at de bruger Lev Uden Volds nationale hotline. Flere omtaler imidlertid, at det nogle gange kan være vanskeligt at få kvalificeret sparring, som rent faktisk hjælper dem i den situation, som de har behov for hjælp til.

Socialrådgiverne har næsten alle eksempler på sager, hvor den manglende sparring har betydet, at sagen ikke er blevet tilstrækkeligt afdækket, og at man som følge heraf enten ikke har fået iværksat de nødvendige tiltag eller har handlet for sent.

Socialrådgivernes kendskab til indsatser og rådgivning

Socialrådgiverne har en anden funktion end pædagoger og sundhedsplejersker i forbindelse med at rådgive og bevillige de rette indsatser. Her angiver socialrådgiverne overordnet set, at de i nogen grad kender til de rette indsatser, har mulighed for at bevillige dem og har kendskab og kan brobygge til rådgivning og indsatser hos frivillige organisationer. Som angivet i figur 5.4 er der imidlertid en stor andel, som svarer 'i mindre grad' eller 'slet ikke' til de tre spørgsmål – især til spørgsmålet vedrørende de frivillige organisationer.

Figur 5.4: Socialrådgivernes oplevelse af handlemuligheder

Note: n=211. Socialrådgiverne er blevet spurgt: I hvilken grad oplever du: at du har det nødvendige kendskab til tiltag og indsatser, som kan bevilliges til børn og forældre i familier med vold, at mulighederne for at bevillige relevante indsatser er tilstrækkelige, og at du har det nødvendige kendskab og kan brobygge til rådgivning og indsatser i frivillige organisationer?

En voldsfaglig opkvalificering eller uddannelse har positiv, signifikant betydning for, om socialrådgiverne angiver at have kendskab til indsatser, der kan bevilliges, og om de har kendskab – og kan bygge bro – til indsatser i frivillige organisationer. Ligeledes mener socialrådgivere med myndighedsfunktion, at de har bedre mulighed for at bevillige indsatser end socialrådgivere, som har en udførende eller konsultativ rolle.

Socialrådgiverne fortæller, at de har adgang til en række forskellige indsatser og tilbud, som de kan henvise familier til, afhængigt af den enkelte sags alvor og kompleksitet. En af de hyppigst anvendte indsatser er familiebehandling, hvor en familiebehandler kan komme ud i hjemmet og arbejde tæt sammen med familien.

En af socialrådgiverne oplyser, at de i mere komplekse sager, hvor der er behov for at skabe sikkerhed for børnene, kan henvise til et særligt sikkerhedsplansteam. Dette team vurderer situationen og afgør, om der er behov for yderligere indsatser, eller om myndighedsrådgiverne skal involveres med henblik på eventuel anbringelse.

Andre fortæller, at der findes gode og velfungerende foranstaltninger, når et barn skal fjernes fra volden, og hvordan procedurer og samarbejde, fx med politiet, fungerer godt og effektivt. Til gengæld nævner flere, at der ikke er lige så mange tilbud, som har til formål at forbedre familiens situation, fx ved at behandle aggressioner eller lignende:

” Det dur ikke, at der er halvandet års ventetid på tilbud til dem, der fortæller, at de ikke kan styre deres temperament [...]. For vi har simpelthen ikke noget tilbud til dem.”

SOCIALRÅDGIVER

Flere socialrådgivere beretter også, at de enten ikke kender til rette tilbud, eller at sådanne ikke findes i kommunen eller hos frivillige organisationer – især ikke, hvad angår psykisk vold.

Socialrådgivernes sparring og samarbejde med andre aktører

Socialrådgiverne indgår også i et bredt samarbejde med eksterne aktører for at sikre den bedst mulige støtte til familier og børn i voldssager. De sparrer ofte med politiet, børnehusene og sundhedsplejerskerne, særligt i sager om vold og overgreb. Som en socialrådgiver beskriver det:

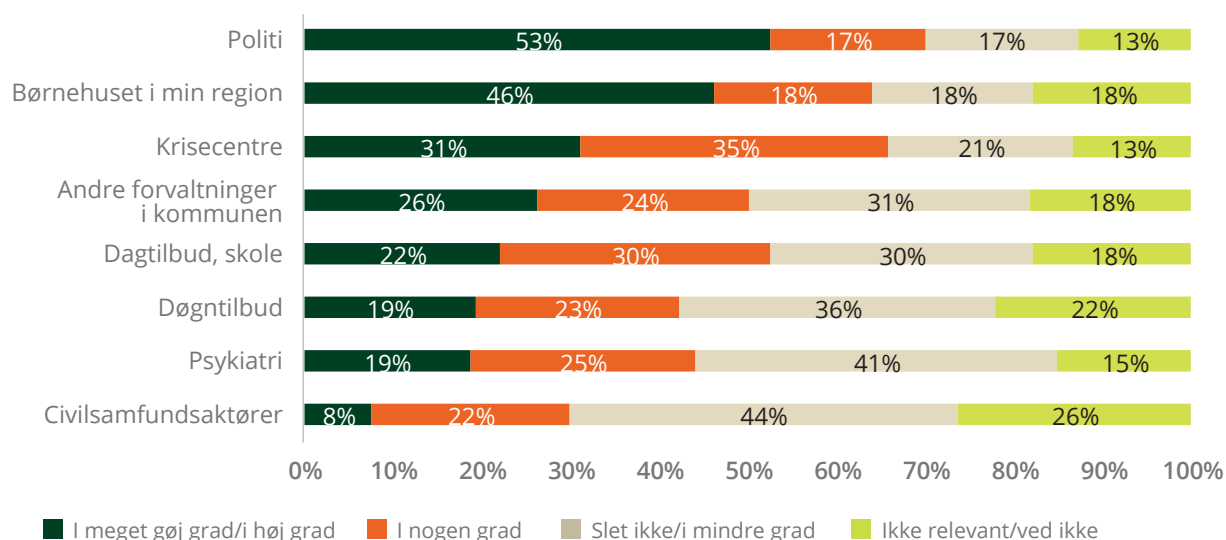
” Vi sparrer meget med vores kollegaer og leder. Og hvis det er en underretning på vold og overgreb, så kan vi altid sparre med politiet. Og børnehuset og sundhedsplejersken. Vi må ikke bryde tavshedspligten dog.”

SOCIALRÅDGIVER

Politiet bliver involveret, når der er mistanke om vold, og børnehuset tager over for at stå for afhøringerne af børnene. Herudover samarbejdes der med psykiatri, egen læge, dagtilbud og udvidet sundhedspleje for at sikre, at alle aspekter af barnets trivsel bliver imødekommet.

I nogle tilfælde samarbejdes der med krisecentre. Socialrådgiverne kan rådgive forældre om at tage på krisecenter, men ofte skal disse selv tage det første skridt. Efterfølgende kan der blive iværksat et samarbejde med krisecentret, som giver besked, når nogen bliver ind- eller udskrevet. Dette samarbejde bidrager til at sikre, at der er en sammenhængende indsats for familien.

Socialrådgiverne har både som opgave at opspore vold i familierne og at handle på den, og ved begge opgaver er de afhængige af samarbejde og sparring med andre aktører. Figur 5.5 viser, at det i særlig grad drejer sig om politiet og børnehuset.

Figur 5.5: Socialrådgivernes sparring med andre aktører i forbindelse med vold i småbørnsfamilier

Note: n=208. Socialrådgiverne er blevet spurgt: I hvilken grad sparrer du med andre faglige aktører omkring småbørnsfamilier med voldsomme konflikter eller vold?

I spørgeskemaundersøgelsen angiver socialrådgiverne, at de ønsker et tættere samarbejde med flere eksterne aktører for at kunne yde bedre støtte til familier med voldsproblematikker. Her er det igen politi, børnehus og krisecentre, der nævnes oftest.

I interviewene omtaler flere socialrådgivere specifikt behovet for øget samarbejde med politi, børnehuse, krisecentre og psykiatri. Eksempelvis ønsker de mere sparring med politiet i forbindelse med voldsproblemer og vil gerne have et specialiseret team til at tage over i komplekse sager.

” Vi samarbejder jo med politiet, lige så snart der er tale om vold [...]. Men jeg kunne godt ønske, at vi havde mere direkte og tilgængelig sparring, især når der opstår akutte behov.”

SOCIALRÅDGIVER

De fortæller også, at børnehuse er dygtige til at håndtere sager med vold og til at tale med børnene, og at man med fordel kunne inddrage dem mere for at sikre en mere skånsom behandling af børn med traumer. En socialrådgiver siger:

” Vi har nogle børnehuse i Danmark, som er dygtige til at tale med de her børn om rigtigt svære ting. Og det bliver vi [socialrådgivere] også nødt til at være bedre til. Også for ikke at komme til at skubbe nogle [børn] ud i en traumatisk oplevelse.”

SOCIALRÅDGIVER

Der er også ønske om et bedre samarbejde med krisecentre, især for at sikre en bedre overgang for familier, der fraflytter et sådant center. Der efterlyses først og fremmest mere udveksling af information, så socialrådgiverne får besked, når nogen bliver ind- og udskrevet.

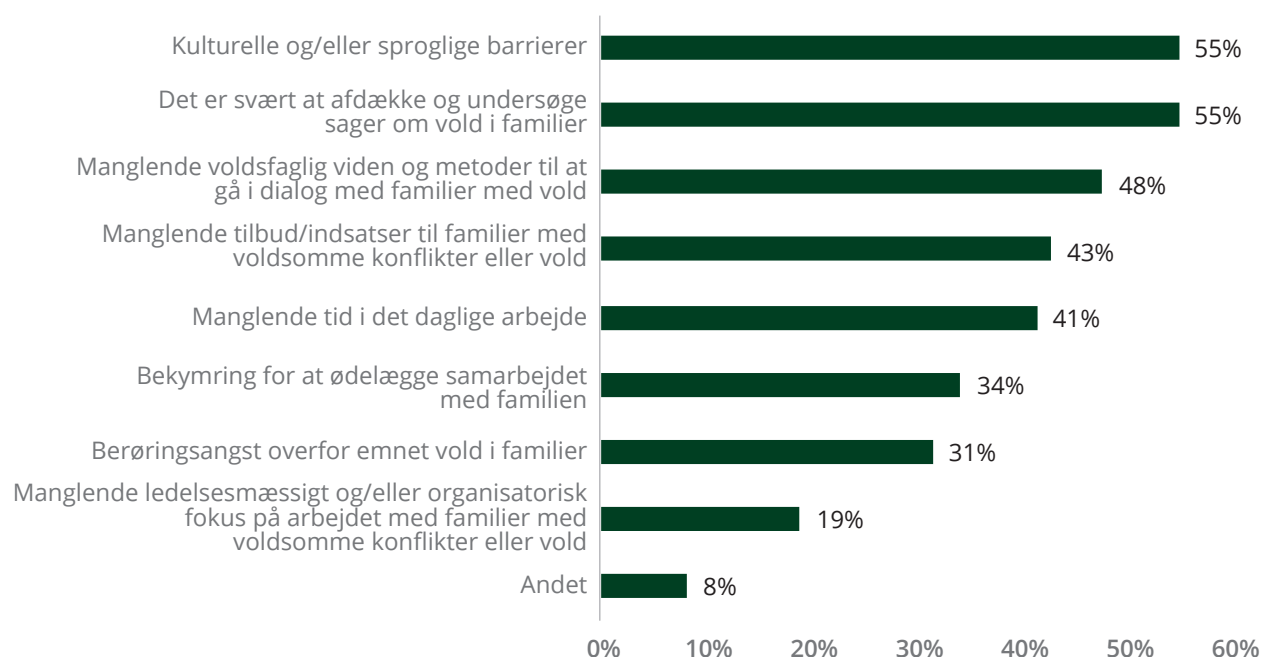
Psykiatrien nævnes også af flere som et område, man ønsker hyppigere og bedre samarbejde med. Det fremgår, at psykiske lidelser ofte spiller en rolle i årsagerne til vold i familien, og at man har behov for psykiatrien for at kunne hjælpe familierne. Ligeledes har volden konsekvenser for børnenes mentale helbred, og mange af dem har behov for psykiatrisk eller psykologisk hjælp i behandlingen af deres traumer. Men socialrådgiverne oplever, at hjælpen – både til børn og voksne – er for lidt og for sent og fremhæver kapacitetsbegrænsninger i psykiatrien som årsagen.

” Vi har behov for mere direkte kontakt til psykiatrien, fordi vi ser mange børn, der har behov for hurtigere hjælp, og det kan vi ikke altid sikre med det nuværende samarbejde.”

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgivernes oplevelse af barrierer

En række forhold kan være blandt årsagerne til, at socialrådgiverne ikke opsporer vold eller får iværksat den rette eller tilstrækkelige hjælp. I spørgeskemaet er socialrådgiverne derfor blevet spurgt om, hvorvidt de oplever en række barrierer i forhold til at afdække eller handle på vold i familien. Som det fremgår af figur 5.6, angiver de især kulturelle og/eller sproglige barrierer samt vanskeligheder ved at afdække volden.

Figur 5.6: Socialrådgivernes oplevelse af barrierer i forhold til at spørge til, opspore og handle på vold

Note: n=223. Respondenterne kunne angive flere svar. Socialrådgiverne er blevet spurgt: Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at afdække eller handle på vold i familier?

Socialrådgiverne påpeger også, at der er udfordringer med at navigere mellem kulturelt betingede opdragelsesmetoder, og hvad der i Danmark betragtes som uacceptabelt. En fortæller, at det kan være svært at afgøre, hvornår opdragelsesmetoderne kolliderer med danske normer:

”Jeg synes faktisk, at jeg har en del udfordringer for mig i forhold til østeuropæiske familier, som jo nok er den gruppe med anden kulturel baggrund, jeg møder mest. Det her med at sige, hvornår er noget en kulturel måde at opdrage på, og hvornår kommer det i karambolage med det samfund, vi er i her?”

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgivere fortæller også om udfordringer forbundet med sproglige forskelle, som kan gøre det svært at kommunikere effektivt med familier, hvor dansk ikke er førstesproget. Dette kan gøre det vanskeligt at få en dybere forståelse af de problematikker, der findes i familien, og kan påvirke kvaliteten af den hjælp, der tilbydes.

Socialrådgiverne fortæller endvidere om barrierer i forhold til at afdække vold i familier. En stor barriere er børns loyalitet over for deres forældre. Når børn først har fortalt noget til en lærer eller pædagog, kan alvoren gå op for dem, når de sidder med en socialrådgiver, og derfor vælger de ofte ikke at gentage det.

Endnu en barriere er nogle familiers manglende åbenhed, som også kan skabe store udfordringer i forhold til at afdække vold. Socialrådgiverne oplever, at familier holder volden hemmelig, hvilket gør det svært både at opspore og gribe ind:

” Men der er klart en lukkethed, hvor de holder på deres hemmeligheder. Det skaber selvfølgelig en kæmpe barriere i forhold til overhovedet at kunne både opspore, men også sætte ind.”

SOCIALRÅDGIVER

Flere fortæller desuden, at der er en bekymring for, at spørgsmål om vold kan ødelægge relationen til familierne, hvilket kan gøre socialrådgiverne tilbageholdende med at spørge ind til mulige voldsproblematikker:

” Der kan jo også være en bekymring, altså hvis vi får en lille mistanke om noget, så kan det jo knække relationen eller tilliden [...]. Så i virkeligheden er det et meget sårbart område at afdække, uden at der er nogen, der kommer til skade i det, kan man sige, relationelt.”

SOCIALRÅDGIVER

SOCIALRÅDGIVER

"Jeg får det virkelig skidt, når jeg tænker på, hvor mange sager, der nok er, som vi ikke har opdaget, fordi børnene ikke tør sige noget."

6

Datagrundlag
og metode

DATAGRUNDLAG OG METODE

Undersøgelsen af fagpersoners viden om vold i småbørnsfamilier bygger på et stort datagrundlag bestående af både kvantitative og kvalitative data. Indledningsvis gennemførtes en foranalyse af eksisterende viden på området. Foranalysen bygger både på en gennemgang af eksisterende undersøgelser og litteratur om fagpersoners viden om vold samt på interviews med syv eksperter på området. Foranalysen har kvalificeret undersøgelsens tilgang og metode samt givet relevante input til tematikker, fokusområder og konkrete spørgsmål.

Undersøgelsen bygger herudover på en spørgeskemaundersøgelse blandt 722 pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere i hele landet samt dybdegående interviews med 22 af de deltagende fagpersoner. Spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interviews er beskrevet i dybden nedenfor.

Spørgeskemaundersøgelse blandt pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere

Spørgeskemaundersøgelsen bestod af hhv. et spørgeskema målrettet pædagoger og sundhedsplejersker samt et andet spørgeskema målrettet socialrådgivere. Det skyldes, at mens pædagoger og sundhedsplejersker primært arbejder udførende og møder børn og familier i deres daglige arbejde, har socialrådgiverne forskellige roller, alt efter om de er udførende, har myndighedsansvar eller en konsultativ rolle.

Alle tre faggrupper blev indledningsvist i spørgeskemaundersøgelsen præsenteret for en række begrebsafklaringer. Først og fremmest blev voldsomme konflikter og vold introduceret: *Vold dækker over flere former for vold som fx fysisk, psykisk eller seksuel vold. Vold forstås som handlinger eller trusler, som overskrider en persons grænser, skræmmer, manipulerer eller forvolder skade på personen.*

Herefter blev fagpersonerne gjort bekendt med at: *Undersøgelsen dækker både over partnervold, vold mellem samlevende og ikke-samlevende forældre samt vold mod børn.* Afslutningsvis blev vores fokus på småbørnsfamilier beskrevet som *familier med børn i alderen 0-6 år.* Disse begrebsafklaringer blev ikke gentaget undervejs i spørgeskemaet, hvor vi primært brugte betegnelserne vold og voldsproblematikker samt småbørnsfamilier.

Tabel 6.1 præsenterer de overordnede tematikker og eksempler på spørgsmål fra hhv. spørgeskemaet til pædagoger og sundhedsplejersker og spørgeskemaet til socialrådgivere.

Tabel 6.1: Spørgeskemaundersøgelsens tematikker og indhold

Spørgeskema til pædagoger og sundhedsplejersker*

Tematikker	Eksempler på spørgsmål
Baggrundsspørgsmål	Har du ledelsesansvar? Hvor mange år har du arbejdet på dit fagområde?
Erfaringer med småbørnsfamilier med vold	Har du nogensinde været bekymret for, at der var vold i en familie, du arbejdede med?
Viden om vold	Oplever du et behov for at vide mere om konsekvenserne for de børn, der lever i familier med vold?
Oplevelse af ansvar	Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?: Det er en del af min opgave, sammen med min leder og mine kolleger, at være opmærksom på vold i familier.
Dialog og opsporing af småbørnsfamilier med vold	Kender du til værktøjer og spørgeteknikker, man kan bruge til at opspore vold i familier?
Handlepligt	Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?: Jeg ved, hvad jeg kan gøre, hvis jeg har mistanke om, at der er vold i en familie, som jeg møder i mit daglige arbejde.
Barrierer for opsporing og støtte til småbørnsfamilier med vold	Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at spørge ind til, opspore og handle på vold i familier?

Spørgeskema til socialrådgivere

Tematikker	Eksempler på spørgsmål
Baggrundsspørgsmål	I hvilken kommune ligger din arbejdsplads? Hvor mange år har du arbejdet på det socialfaglige område?
Erfaringer med småbørnsfamilier med vold	Hvor mange gange har du haft sager om eller arbejdet med børn i mistrivsel, hvor du har været bekymret eller haft mistanke om, at der var vold i familien?
Viden om vold	Oplever du et behov for at vide mere om konsekvenserne for de børn, der lever i familier med vold?
Oplevelse af ansvar	I hvilken grad mener du, at det er dit og dine kollegers og leders ansvar at være opmærksomme på, at vold kan være en årsag til mistrivsel i de familier, I arbejder med?
Dialog og opsporing af småbørnsfamilier med vold	I hvilken grad anvender du specifikke redskaber eller metoder til risikovurdering i sager om vold i familien?
Handling og muligheder	I hvilken grad oplever du, at du har det nødvendige kendskab til tiltag og indsatser, som kan bevilges til børn og forældre i familier med vold?
Samarbejde på tværs	I hvilken grad sparrer du med andre faglige aktører omkring småbørnsfamilier med voldsomme konflikter eller vold?
Barrierer for opsporing og støtte til småbørnsfamilier med vold	Hvilke af følgende udsagn oplever du er barrierer i forhold til at afdække eller handle vold i familier?

*Spørgsmålene var tilpasset hhv. pædagoger og sundhedsplejersker med og uden ledelsesansvar

Dataindsamling

Spørgeskemaundersøgelsens besvarelser er indsamlet gennem to kanaler: Norstats brugerpanel og målrettede invitationer til en selektion af kommuner.

Norstat er en af Europas ledende leverandører af dataindsamlinger og har et af Danmarks største brugerpaneler. Brugerpanelet består af medlemmer fra hele Danmark, som løbende besvarer undersøgelser udsendt fra Norstat. Brugere modtager en belønning for deres besvarelse fx i form af optjente point.

Spørgeskemaundersøgelsen er udsendt til Norstats panel målrettet hhv. pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere. For at sikre, at alle respondenter er i målgruppen for undersøgelsen, skulle deltagerne besvare en række baggrundsspørgsmål om nuværende beskæftigelse, ledelsesansvar, samt om de arbejder med hhv. småbørn, skolebørn, unge, voksne og/eller familier, for at få adgang til undersøgelsen.

Udover anvendelsen af Norstats panel udsendtes spørgeskemaundersøgelsen gennem invitationer til en selektion af kommuner. Invitationerne blev sendt til direktør eller ansvarlig fagchef for småbørnsområdet, som derpå havde mulighed for, hvis kommunen havde interesse i at deltage, at sende linket ud i organisationen til de rette faggrupper (snow ball-metoden). Kommunerne er udvalgt med fokus på at opnå en spredning i respondenterne i forhold til bl.a. kommunetype, størrelse og geografisk placering fordelt på de fem regioner.

Tabel 6.2 viser, hvor mange besvarelser vi har fået fra hhv. Norstats panel og den målrettede udsendelse fordelt på de tre faggrupper. Samlet set har undersøgelsen 722 besvarelser på tværs af faggrupperne.

Tabel 6.2: Undersøgelsens besvarelser fra hhv. Norstat og målrettede kommuneinvitationer

Norstat			Udsendelse til kommuner		
Pædagoger	Sundhedsplejersker	Socialrådgivere	Pædagoger	Sundhedsplejersker	Socialrådgivere
166	35	138	71	191	121

Spørgeskemaundersøgelsens generaliserbarhed og potentielle bias

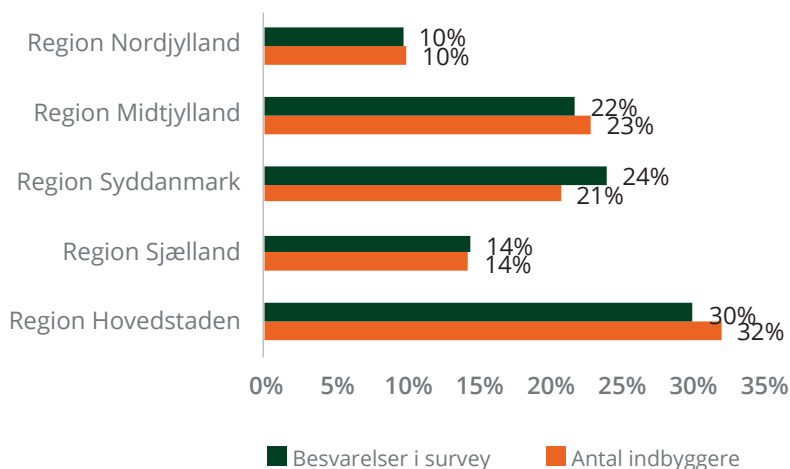
Data fra spørgeskemaundersøgelsen er blevet rensset med fokus på at fjerne besvarelser uden for målgruppen samt øvrige fejl. Det kan fx være besvarelser, hvor en respondent ved samtlige spørgsmål markerer samme svarmulighed. Herefter er der gennemført simple opgørelser over respondenterne og

deres baggrundskarakteristika for at få et overblik over fordelingen af respondenter. Det gælder fx kommunetilhørsforhold, antal års erfaring på fagområdet og modtaget opkvalificering i vold.

I vurderingen af undersøgelsens generaliserbarhed afdækkedes eventuelle skævvridninger i datagrundlaget. Her fremhævedes to potentielle bias, som vi løbende har taget højde for under både rensning og analyse af data. Først og fremmest havde udsendelsen gennem Norstats panel den risiko, at enkelte respondenter besvarer spørgeskemaet meget hurtigt uden at overveje deres svar. Dette gør de for at udløse den lovede belønning ved gennemførelse. For at undgå denne bias er data blevet rensset for besvarelser, hvor respondenter indtaster samme svar gennem hele spørgeskemaet.

Omvendt havde udsendelsen til kommunerne potentielt den bias, at de kommuner og/eller fagpersoner, som valgte at besvare spørgeskemaet, er særligt interesserede i eller opmærksomme på området for vold i nære relationer. Det kan fx betyde, at de har mere viden om og/eller kendskab til vold end den gennemsnitlige respondent. Det er undersøgt nærmere ved at sammenligne hhv. Norstat- og kommunebesvarelser. Undersøgelsen viser, at der ikke er statistisk signifikant forskel mellem de to grupper i forhold til baggrundskarakteristika som fx antal års erfaring og modtaget undervisning eller opkvalificering. Samtidig ses det, at respondenterne adskiller sig, når det gælder spørgsmålene om erfaringer med familier, hvor man havde en bekymring eller mistanke om vold. Ved disse spørgsmål har fagpersonerne fra Norstat signifikant færre erfaringer med at have en bekymring eller mistanke om vold sammenlignet med fagpersoner fra kommunebesvarelserne. Dette peger på, at besvarelserne fra kommunerne i højere grad kommer fra fagpersoner, der, selvom de hverken har mere uddannelse eller erfaring, er mere opmærksomme på området.

Vi kan ikke konkludere på den kvantitative spørgeskemaundersøgelses samlede repræsentativitet, da undersøgelsen ikke har haft adgang til fordelingen af hhv. pædagoger, sundhedsplejersker og socialrådgivere og deres baggrundskarakteristika på landsplan. Samtidig vurderes det, at undersøgelsen står på et solidt grundlag, hvor analysens resultater i vidt omfang kan generaliseres ud til de tre faggrupper i hele landet. Denne vurdering bygger på, at datagrundlaget møder kriterierne om generaliserbarhed i form af antal besvarelser, fordeling af faggrupperne og geografisk fordeling. Som vist i figur 6.1 fordeler undersøgelsens besvarelser sig stort set som den faktiske fordeling af indbyggere i landets regioner. Undersøgelsens resultater giver os herigennem et overordnet indblik i de tre faggrupper på landsplan.

Figur 6.1: Undersøgelsens besvarelser over for den faktiske fordeling af indbyggere

Note: n=722. Er opgjort i procent.

Der er løbende testet for signifikante forskelle og sammenhænge i undersøgelsen. Alle analyser er udført i analyse- og statistikprogrammet R. Signifikanstests er udvalgt på baggrund af typen af variable og besvarelsens fordeling. Alle signifikanstests er testet og afrapporteret på et 0,05 niveau med 95 %- konfidensinterval. I analyser af de tre faggruppers besvarelser har vi udelukkende fremhævet signifikante forskelle og sammenhænge. I modsætning hertil har vi ikke testet for signifikante forskelle mellem faggrupperne, da de kan skyldes deres forskellige udgangspunkter, ansvarsområder og praksis.

I undersøgelsens figurer er som hovedregel ikke medtaget kategorierne 'ved ikke' og 'ikke relevant', medmindre der er en analytisk pointe i at vise resultaterne for disse svarmuligheder.

Dybdegående interviews med 22 fagpersoner

Mens spørgeskemaundersøgelsen udgør undersøgelsens primære datagrundlag, tilføjer de dybdegående interviews vigtige nuancer og tolkninger til de kvantitative data. Der er gennemført 22 kvalitative interviews med fagpersoner, som ligeledes har besvaret spørgeskemaundersøgelsen.

Interviewene har overordnet set omhandlet de samme tematikker som spørgeskemaundersøgelsen. Fagpersonerne er udvalgt på baggrund af deres besvarelser og er i interviewene løbende blevet præsenteret for deres egne samt faggruppens samlede svar. I interviewene har der således været mulighed for at forstå baggrunden for en respondents besvarelse, samt hvordan og i hvilket omfang kontekst, lokal kultur og arbejdsgange mv. påvirker deres praksis.

Alle interviews er gennemført over telefon, og der er afsat 1 time til interviewene.

Tabel 6.3: Antal interviews fordelt på de tre faggrupper

Pædagoger	Sundhedsplejersker	Socialrådgivere
5	10	7

De kvalitative interviews er efterfølgende transskriberet samt kodet efter hhv. baggrundskarakteristika og temaer. Baggrundskarakteristika gik på bl.a. faggruppe, erfaring mv., mens temaerne var inddelt i tråd med spørgeskemaundersøgelsens temaer.

ANALYTISK FÆLLESSKAB FMBA

Analytisk Fællesskab er en netværksbaseret konsulentvirksomhed, grundlagt i 2022, som foretager analyser, evalueringer og rådgivning inden for de klassiske velfærdsområder, herunder social-, beskæftigelses- og sundhedsområdet. Vi er et fællesskab af freelance-analytikere, hver især med en høj grad af specialisering og mange års erfaring inden for vores respektive områder. For hver opgave nedsætter vi det bedst egnede team af konsulenter baseret på de behov for kompetencer, som er påkrævet for at løse opgaven.

Vores konsulenter i netværket har typisk 10-20 års erfaring med analyser og rådgivning inden for velfærdsområderne. De har erfaring fra ansættelser i den offentlige sektor og som chefanalytikere eller ledere i en konsulentvirksomhed. Nogle er freelance-konsulenter på fuld tid, mens andre har et andet arbejde ved siden af. Fælles for os er, at vi brænder for vores felt og vores faglighed, og vi ønsker at udarbejde analyser af høj kvalitet på en bæredygtig måde.

Analytisk Fællesskab er en medlemsejet og non-profit FMBA, hvilket tillader os at have opgaveløsning, impact og integritet som vores tre primære prioriteter: Vi leverer analyser af den højeste kvalitet, og vi skræddersyr vores design, så vores arbejde har størst mulig sandsynlighed for at gøre en forskel – alt imens vi med god samvittighed kan se os selv, vores kunder og vores familier i øjnene.

Analytisk fællesskab drives til daglig af en administrerende direktør, som har til opgave at udarbejde tilbud, sammensætte projektteams og holde styr på økonomi og drift i projekterne. Den øverste ledelse udgøres af foreningens medlemmer i bestyrelsen.

**”Jamen, den største
barriere er nok både,
at det er et tabu
i familierne og
børnenes loyalitet
over for forældrene,
men også særligt
vores manglende
kendskab og en
manglende syste-
matisk screening for
vold i hjemmet.”**

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Undersøgelsen er finansielt støttet af William Demant Fonden